

De speeler : tooneelspel

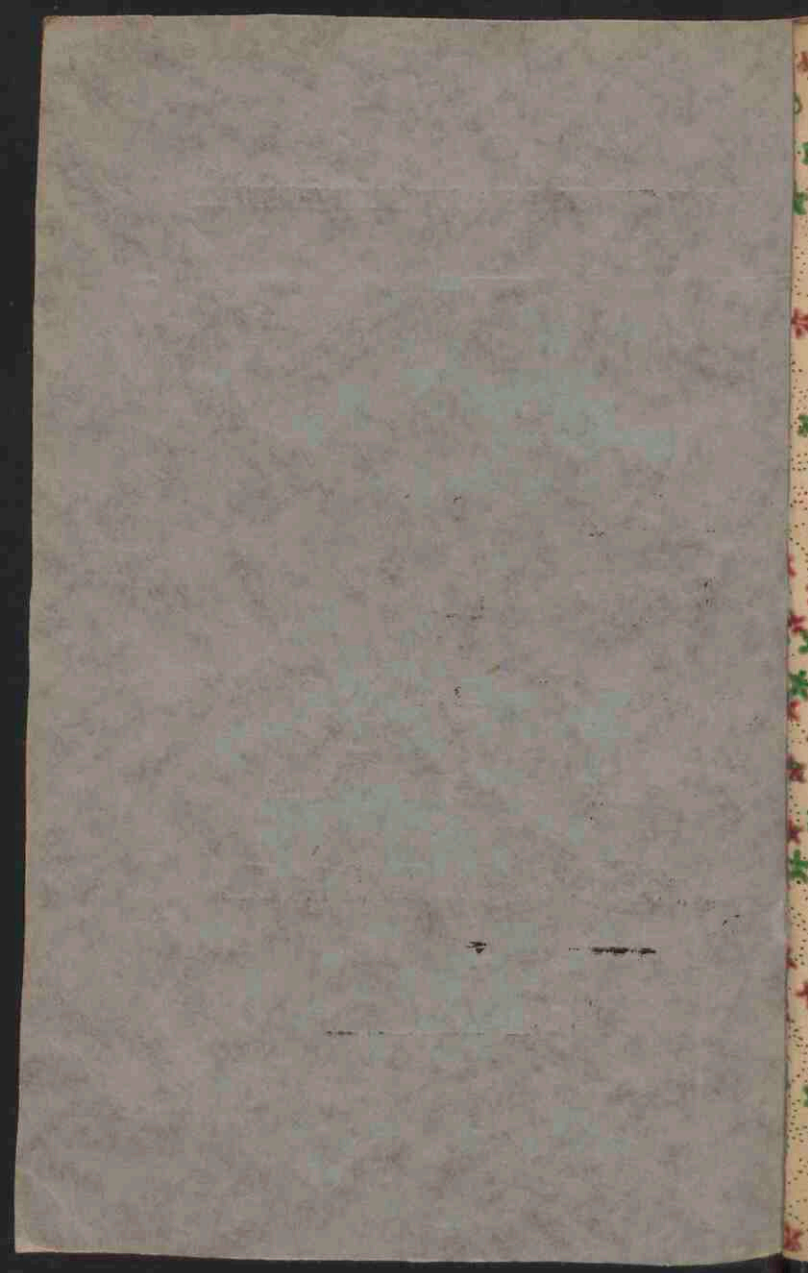
<https://hdl.handle.net/1874/368110>

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT

1929

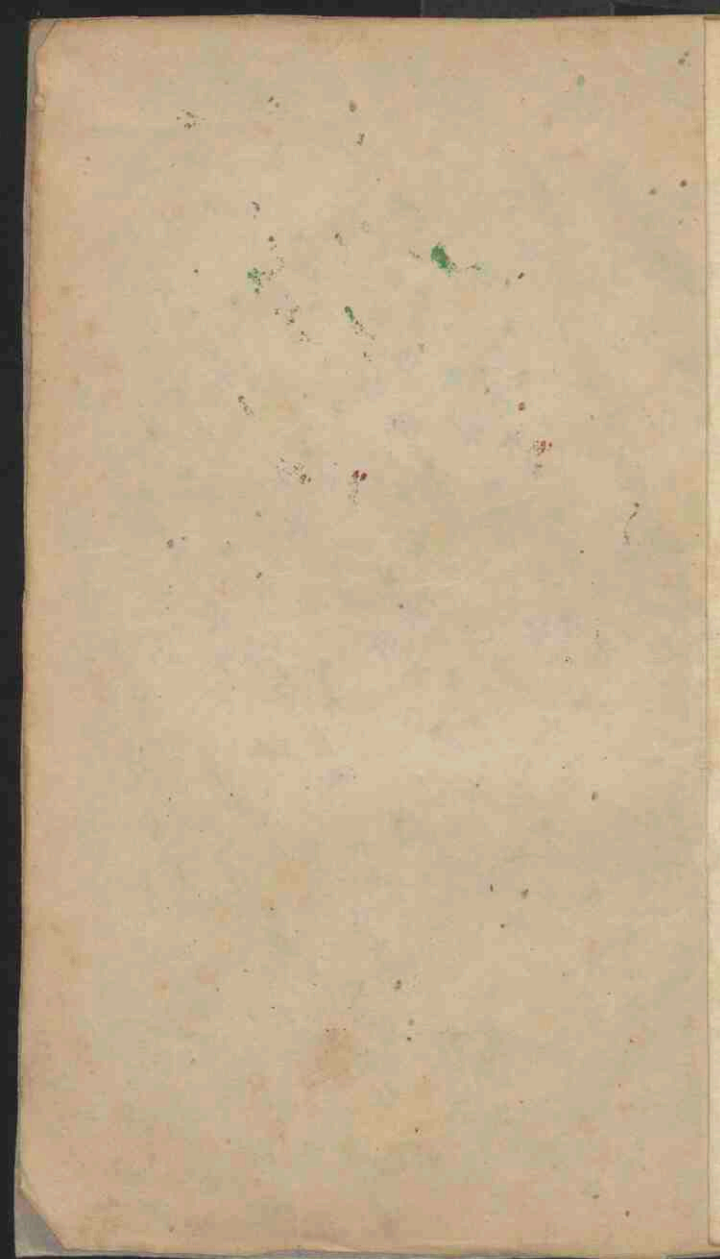
**Verzameling tooneel=
stukken uit de
nalatenschap van
prof. Dr. J. te WINKEL**

No. 366

Dr J. G. Minkell
N 2306

De Speeler

Tooneelstuk (v. h. h. Hoogst.)

van

A. W. Jffland.

(Amst. 1799)

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

Personen

Baron v. Wallenfeld

Baronnes Wallenfeld. - geb. Stern
Karel hun Zoon.

De Geheimsraad van Wallenfeld, hun oom.

De Hofraad Kemmer

Lieutenant Peers.

Van Poser.

Gabrecht Secretaris	} van de Geheim- raad Wallenfeld.
de Kamerdienaar	
de Stalmeester	
de Hofmeester	

Rector Berger

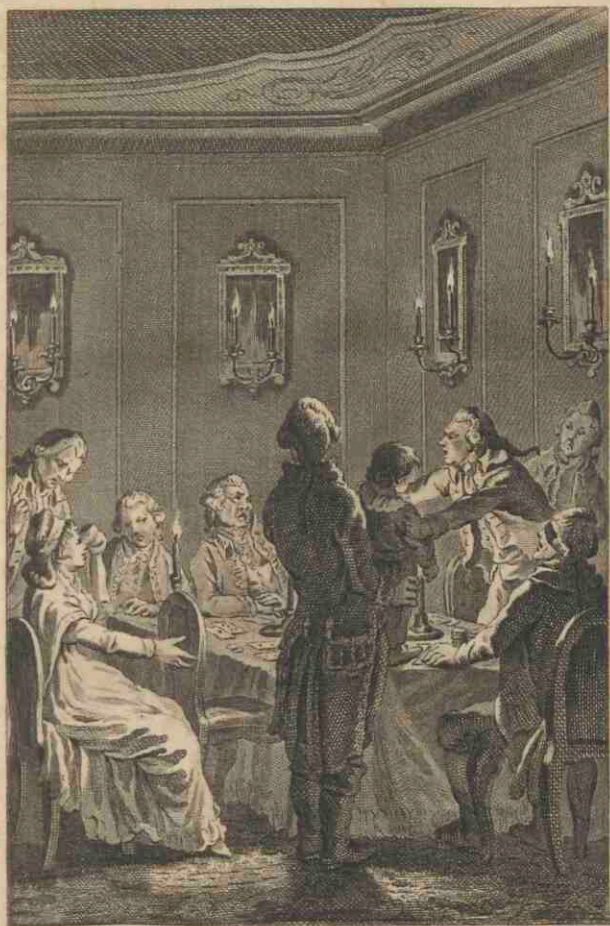
Jeun met de Vrool

Jakob. Knecht bij Baron v. Wallenfeld.

De Generaal Bildau - oorlog ministe
Adjutant van dezen.

Lieutenant Peers.

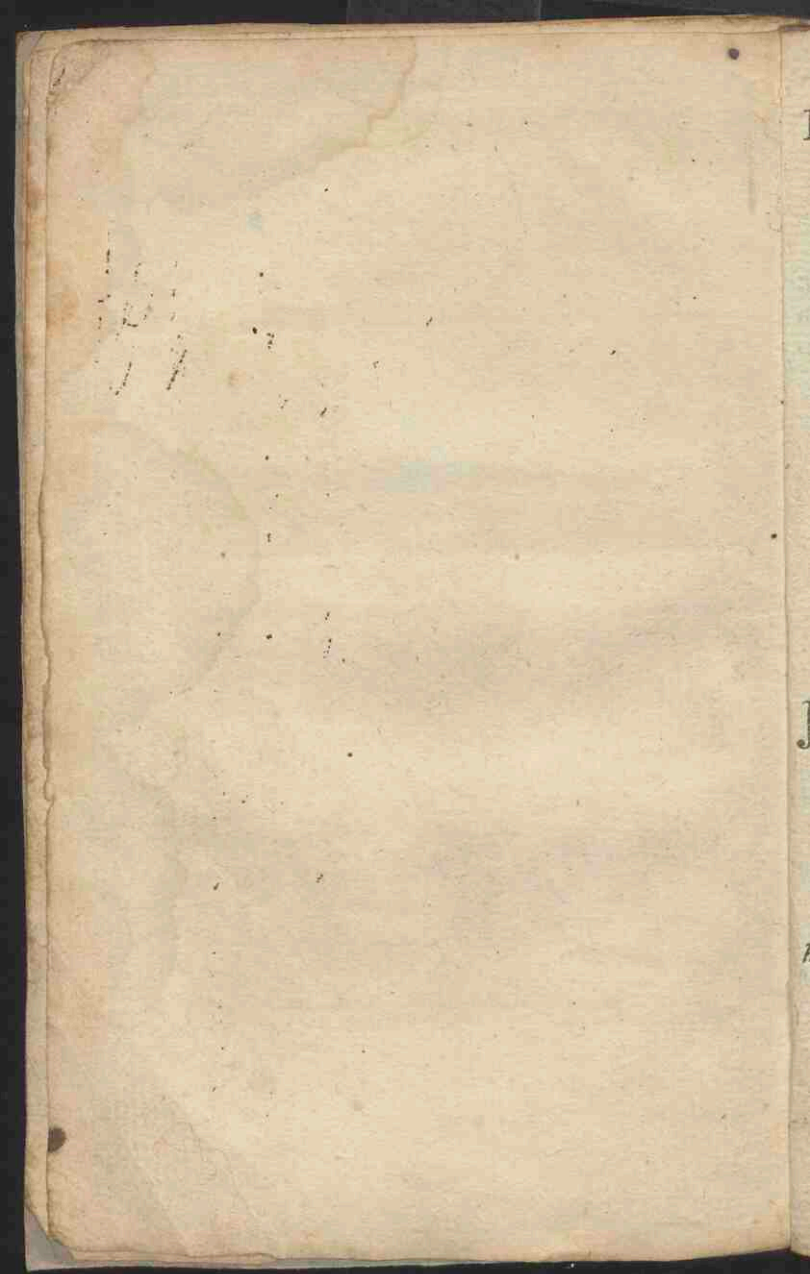
Kamerdienaar van den Generaal
Meerdere bedienenden,
onder officie, Soldaten

BARON.

Karel! Barmhartigheid, heer generael!

DE SUPPLICIE, Vt' eeuw. XIX^{de} eeuw.

100
101
102

DE SPEELER, TOONEELSPEL.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

Het Tooneel verbeeldt de kamer van de barones.

JAKOB *slaapt in een leuningstoel, het nachtlucht
brandt nog.* HOFRAAD *treedt binnen, ziet
om, gaat op zyde, blyft besluitloos voor de
deur staan, wil weder vertrekken, bedenkt
zich, gaat naer Jakob, en klopt hem
op den schouder.*

HOFRAAD.

Jacob! Jacob! hoort ge niet! he!

JACOB, *opspringende.*

Uwe genade!

HOFRAAD.

Wees zoo goed, en —

JAKOB, *half slaapende.*

Wilt gy naar bed gaan? oogenbliklyk! (*Hy tast naer
het nachtlucht.*)

HOFRAAD.

't Is immers klaar dag, myn vriend!

JAKOB.

Zoo? is 't al? hm — (*Ziet den hofraad aan.*)

A

HOF-

DE SPEELER, TOONEELSPEL.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

Het Tooneel verbeeldt de kamer van de barones.

JAKOB *slaapt in een leuningsstoel, het nachtelijke brandt nog.* HOFRAAD *treedt binnen, ziet om, gaat op zyde, blyft besluitloos voor de deur staan, wil weder vertrekken, bedenkt zich, gaat naer Jakob, en klopt hem op den schouder.*

HOFRAAD.

Jacob! Jacob! hoort ge niet! he!

JAKOB, *opspringende.*

Uwe genade!

HOFRAAD.

Wees zoo goed, en —

JAKOB, *half slaapende.*

Wilt gy naar bed gaan? oogenbliklyk! (*Hy tast naer het nachtslicht.*)

HOFRAAD.

't Is immers klaar dag, myn vriend!

JAKOB.

Zoo? is 't al? hm — (*Ziet den hofraad aan.*)

A

HOF-

DE SPEELER,

HOFRAAD.

Koom toch tot u zelven!

JAKOB.

Vergeef, ik dacht, dat 't myn heer was. Ik heb lang by den heer Bosfert op hem moeten wachten — ben laat t'huis gekoomen, en (*wryft zyne oogen uit*) wanneer men op myne jaaren is. — Hoe laat is 't dan!

HOFRAAD.

Ruim zeven uren.

JAKOB.

Hm! hm! (*Bluscht het licht uit.*)

HOFRAAD.

Is uw heer weder aan 't spel?

JAKOB.

Dat weet de hemel! waar zoude hy anders zyn?

HOFRAAD.

De arme vrouw!

JAKOB.

Ja, ja arm zyn wy geworden, dat weet de geheele waereld: 'er heeft immers zoo menig een zyn best toe gedaan, dat de oude oom zyne hand 'er moest afrekken! 't is geen wonder, dat de wanhoop mynheer tot wonderlyke dingen brengt.

HOFRAAD.

Geef intuschen deezen brief aan de genadige vrouw.
(*Geeft hem den brief.*)

JAKOB.

Heer Hofraad.

HOFRAAD.

Wat is 't?

JACOB.

Neem my den brief weder af; wees zoo goed.

HOFRAAD.

Waarom?

JACOB.

'Er is geld in — en — en — neem hem weder.

HOFRAAD.

Wat denkt ge van my?

JACOB.

Dat mynheer weleer door den geheimraad als zoon en erfgenaam werd aangezien, dat hy nu verfloten is —

HOFRAAD.

Daarvan is zyn huwlyk schuld.

JACOB.

Dat gy nu voor zoon en erfgenaam ginds doorgaa, dat — weet ik 't! — maar ik meen, dat 't niet naer behoren van my gedaan zoude weezen, indien ik van u een brief met geld wilde aannemen.

HOFRAAD.

Hoe? maar weet gy dan niet, dat uw heer alles verspeeld heeft? alles.

JACOB.

Laat ons elk het zyne verandwoorden. Daar ligt uw brief! (*Hy ligt dien op de tafel.*) Dus verandwoorde ik 't myne. (*Verirekt.*)

HOFRAAD.

Dat zulk een ellendig mensch, als Wallenfeld geworden is, nog zulk een vriend behouden kan!

4 D E S P E E L E R,
T W E E D E T O O N E E L.

HOFRAAD, BARONES.

HOFRAAD.

Lieve nicht!

BARONES.

Mynheer van Fernau, 't koomt my vreemd voor, dat gy het waagt by my te koomen.

HOFRAAD.

Is 't niet heden de geboortedag van Wallenfeld?

BARONES.

Wie van de familie gedenkt aan deezen dag zonder my te verwenschen!

HOFRAAD.

Gy kent den ouden oom niet? Hy is trotsch, 't is waar, hy is eigenzinnig — maar hy is grootmoedig, ik kan u daarvan overtuigen.

BARONES.

Myn arme man is op 't uiterste gebragt.

HOFRAAD.

Dat vervoerde spell!

BARONES, *gaat naer vooren en ziet den brief liggen.*

Wat is dat, mynheer van Fernau! (*Zy heeft den brief opgenomen en verwondert zich.*)

HOFRAAD.

Indien gy u verwaardige myne vriendschap te begrypen, geen woord dus over den inhoud van deezen brief.

BA-

BARONES.

Geen woord — dus gaat hy ongelezen terug.

HOFRAAD.

Gy vernederd my , indien gy deeze geringe bydrage niet aanneemt. Konde ik - zelf maar meer , of vermogt ik nu reeds meer op den oom.

BARONES, *geeft hem terug.*

Gy kent my niet, mynheer van Fernau!

HOFRAAD.

Toch, toch, voortreflyke vrouw. Maar gy — kent uw ongeluk niet.

BARONES.

Moet dat een gelukwensch op de geboortedag van mynen man weezen?

HOFRAAD.

Kan ik zoo veel deugds en edelmoedigheds ten gronde zien gaan!

BARONES.

Laat ons daar van afbreeken!

HOFRAAD.

Wat moet 'er van u worden?

BARONES.

Daar over ben ik niet verlegen.

HOFRAAD.

Van uw kind? (*Zy wendt haar gezicht af.*) Van uw' man-zelven? — (*Zy wischt haare traanen af.*) Van zyn' oom ontërfd — in 't verderfelykst gezelschap, overal schuldig — verspeelt hy daaglyks groote sommen, zonder dat hy slechts —

BARONES.

Ik bid u, houd op. Nimmer kan ik vergeeten, dat de trouw, waarmede myn man my zyn woord hield, zyn ongeluk wierd: dat zyn oom hem onterfde, om dat ik arm en uit den burgerlyken stand ben.

HOFRAAD.

'Er bleeven hem nog vier duizend daalders overig; daarmede had hy —

BARONES.

Daarmede hadden wy gelukkig kunnen zyn. Hy heeft ook veel beproefd, posten en verbintenissen gezocht. Hebben echter de haat en vervolging van zyn oom niet elken weg voor hem afgesneden? Wanhoop, zucht naer gewin maakten van hem een speeler. Hy is ongelukkig; past het my, door verwytingen, zyn ongeluk te vergrooten?

HOFRAAD.

Maar gy dwingt my te zeggen, dat zeker ligter is niet te zeggen — gy moet op 't laatst toch leeven.

BARONES.

Maar ook slechts leeven. Zoo of anders, dat is my onverschillig. Ik heb waarlyk moed om te leeven.

HOFRAAD.

Maar, lieve God! waar?

BARONES.

Onverschillig.

HOFRAAD.

Hier — ik weet niet — hier —

BARONES.

Liever ergens anders.

HOFRAAD.

Ik zou welhaast aanraaden, dat uw man nog eens eene pooging by zyn oom deed, denkt ge niet dat hy 't doen zal.

BARONES.

Ik zoude 't bynaer vermoeden.

HOFRAAD, *verlegen*.

Waarlyk? — Gy kunt niet geloven hoe verlegen dat 't my maakt; dat ik — juist van dien oom zo begunstigd worde.

BARONES.

Gy zyt na myn man zyn naaste erfgenaam.

HOFRAAD.

Ook heeft hy 'er by my op aangedrongen om het huuwlyk met de gravin Bildau, die voor uw man bestemd was, te voltrekken, en ik heb toegegeeven. — Zeg 't uw man toch, dat ik aan haar verloofd ben.

BARONES.

Wees gelukkig, ik wensch 't oprecht.

HOFRAAD.

ô! Daar is geen twyfel aan. Alles stemt overeen — Uw oom, de oorlogsminister, was uw man eertyds zeer genegen; zal hy niet eens by hem gaan?

BARONES.

Om wat te doen?

HOFRAAD.

Hy was de vriend van zyn vader — hy is ryk, zeer ryk.

2 D E S P E E L E R ,

BARONES.

Zoude hy, daâr, om een aelmoes vragen.

HOFRAAD.

Wat denkt gy? Neen! De eene edelman helpt den ander?

BARONES.

De eene mensch helpt den ander. Myn moed steunt op menschlykheid in 't algemeen.

D E R D E T O O N E E L.

DE VOORIGEN, JAKOB.

JACOB.

De huissecretaris van den ouden heer van Wallenfeld wenscht mevrouw te spreken.

BARONES.

Laat hem maar binnen koomen. (*Jakob vertrekt.*)

My, dat is vreemd voor my.

HOFRAAD.

Een koel onaangenaam oud man. Hy zal u weinig troostlyks zeggen. Hy bestuurt de ziel van den ouden Wallenfeld, even gelyk zyn kapitaal: hy was, en is wel nog de grootste vyand van uw man by zyn oom. Dit zy zoo 't zy, spaar hem; hy is van zeer veel gewigts voor u! (*Hy gaat en drukt haar den brief in de hand.*) Dit moet gy behouden.

BARONES.

Heer hofraad. (*De secretaris treedt binnen, en buigt zich voor den hofraad, dan treedt hy naer vooren, de Hofraad vertrekt.*)

VIER.

VIERDE TOONEEL.

BARONES, SECRETARIS.

SECRETARIS.

Zyne excellentie, myn genadige heer, de heer geheimraad baron van Wallenfèld, zendt my herwaards tot mejuffer Stern. —

BARONES.

Dus was myn naam vóór 't huuwlyk met —

SECRETARIS.

Van dat huuwlyk neemt zyne excellentie eens vooral geene notitie.

BARONES.

Niet? dat is hard! mynheer, gy hebt uwe jaaren, gy zyt, hoor ik, vader.

SECRETARIS.

Van vier leevende kinderen; de oudste was luitenant, en wordt nu kapitein onder 't regiment van...

BARONES.

Indien gy vaderlyke gevoelens hebt, zo vraag ik u, of —

SECRETARIS.

o Ja, wie heeft die niet? inzonderheid by de tegenwoordige *énorme* duurte, waar —

BARONES.

Ik vraag u, of gy het gedrag van zyne excellentie omtrent myn' armen man billyk vinde.

Ik — na alles, wat ik zoo weet en hoor, indien ik den heer baron zoude raaden, dan moest hy morgen ogtend vroeg — maar verraaft my niet — met 't openen van de poort — (*hy fluit*) de ogtenden zyn nu nog lang duister.

BARONES.

Zeg aan uwen heer, dat het heden de geboortedag van myn man is.

SECRETARIS.

Dezelve wordt ingevolge genadigst bevel federd dat mis-huwwyk geignoreerd. Zoo als van ouds heb ik de eer my te noemen den dienaar van de niet geëerbiedigd wordende juffer *qua* juffer — terwyl ik voor alle andere mischien te maaken familiebetrekking my *pro testando* wil bewaard hebben. (*Vertrekt.*)

BARONES, *de papieren inziende.*

Ach dat is veel onheils! 't Loopt intusfchen ten einde.

V Y F D E T O O N E E L.

BARONES, KAREL.

KAREL.

Mama! ik kan myne aanspraak aan papa heel en al van buiten.

BARONES.

Wel, myn kind!

KAREL *geeft haar een papier.*

Daar is ze. Wil ik ze opzeggen.

BARONES.

Als uw vader komt.

KAREL.

Ik hebze by Jakob opgezegd; hy heeft geschreid.

BARONES.

Jakob is een goed oud man.

KAREL.

Hoe moet ik dan gaan staan, als ik de aanspraak doe?

BARONES.

Zoo als gy wilt, zoet kind!

Z E S D E T O O N E E L.

DE VOORIGEN, DE BARON, *bleek, met neêrhangende lokken.*

BARON.

Bon jour, Marie! (droogt zyn voorhoofd af.) Ach! hoe warm is 't! — Al op, kleene?

KAREL.

Al van vier uren af.

BARON.

Hoe laat is 't? (*Hy gaat zitten.*)

BARONES.

Half agt.

KAREL.

Om zes uren heeft mama myn hair al gekruld.

BARON *ziet hem ter loops aan.*

't Is waar, gy zyt opgeschikt?

BARONES *gaat naer hem toe, en kuscht hem voor 't voorhoofd.*

Uw verjaardag, lieve Frits!

BARON.

Hm! zoo? (*Geeft haar de hand.*) Ik dank u.

KAREL trekt zyne moeder by den rok.

Moeder wil ik nu. — (*De Barones knikt met 't hoofd; Karel treedt een paar stappen terug.*) 't Is heden de gelukkige dag, op welken gy, lieve vader, geboren zyt. Wy verblyden ons allen hartlyk en willen —

BARON, *snel en met een ongunstigen luim.*

Wat is 't? (*De Barones legt haare hand op zynen schouder.*)

KAREL.

Verheugen ons allen hartlyk, en willen — en willen — (*Kykt angstig naar zyne moeder.*)

BARONES.

Willen u steeds met liefde —

KAREL.

Hartlyk willen — willen steeds —

BARON.

Al wel! (*Staat op.*) ik bedanke. 't Is zeer goed zoo.

KAREL *blyft op zyne plaats staan.*

Ik heb alles zeer goed van buiten gekend; maar —

BARON.

Charmant! zeer braaf! (*Doorzoekt zyne zakken en vindt niets.*) ik zal u naderhand — wacht — daar (*vindt een speelmerkje van paerl d'amour.*) daar is een vischje van paerl d'amour, gaa heen, en speel daar mede.

KAREL.

Neen. Ik mag niets aanneemen, ik heb 't niet goed gedaan. (*Loopt heenen.*)

Z E.

Z E V E N D E T O O N E E L.

BARON, BARONES.

BARONES.

Hadt gy hem toch maar laten uitspreken! hy hadt 'er zich zo mede verheugd.

BARON *gaat ontevreden heen en weder.*

Pa! kinderspel.

BARONES.

Dit spel is ten minsten onschadelyk.

BARON.

Bien obligé, madame.

BARONES.

Gy zyt onvriendelyk jegens my.

BARON, *eenigzins leevendig.*

Gy zyt — (*Hy bedwingt zich en gaat heen en weer.*)

BARONES, *als hy blyft stil staan, gaat zy naër hem toe en zegt goedig,*

Wat ben ik, lieve Frits?

BARON, *ontevreden.*

Te vriendlyk! (*De Barones is zeer getroffen, 't geen zy zoekt te verbergen, dierhalven keert zy zich om.*) Ik wil nog een uur slaapen; men moet my niet koomen wakker maaken. (*vertrekt.*)

BARONES.

Geduld! moed tot zwaarer beproevingen. (*Gaat en blyft staan.*) Hy zal weder verloren hebben. Hy heeft immers nu niets meer te verliezen. Misschien wordt dat tot gewin! God geeve 't!

A G T.

D E S P E E L E R ,
A G S T S T E T O O N E E L .

BARONES, JAKOB.

JAKOB, *snel en met opgekropte woede.*

G enadige vrouw!

BARONES.

Wat is 't?

JAKOB.

Hy is voor de deur.

BARONES.

Wie?

JAKOB.

De fatan! — laat my begaan! ik zal hem de keel tosnypen.

BARONES.

Koom toch tot uw zelven — herstel u! maar — Wie is 'er?

JAKOB.

Die bankier — die alles heeft, wat 't onze was — Geld, vrede en vreugde, heil en zegen van ons huis heeft die kaerel alle avonden in den bol van zyn' hoed naar zyn huis weggedragen. Hy vraagt naar den heer Baron — ik zal hem wurgen — ik zal —

BARONES.

Jakob! om 's hemels wille!

JAKOB.

Dan zal ik my in handen van de Justitie overleveren; zy zullen my in genade het zwaard toekennen; dat heet zacht en zalig gestorven; want die kaerel zal hier nog menig eerlyk mans kind het land uitjaagen.

N E.

N E G E N D E T O O N E E L.

VOORIGEN, VAN POSERT, *in een graauwen overrok, een zwarten band over het eene oog, een ronden hoed, degen met porte-épée.*

POSERT.

Ik hoor echter toch spreken — dus

BARONES.

Ga heen, Jakob (*Jakob gaat op van Posert af.*) Jakob!

JAKOB.

Nu, zoo laat de boze 't hem wel bekoomen! (*hy vertrekt woest.*)

POSERT.

Wat wil die kaerel? — die stelt zich aan als — als een krankzinnigen. (*Hy gaat zitten*) met verlof! (*Neemt zyn hoed af.*) Gy zyt —

BARONES.

De vrouw van den heer van Wallenfeld.

POSERT.

Zoo, zoo! gy vergeeve (*staat op*) de jonge vrouw! hm! hm! (*Leunt op zyn rotting in de zyde*) eene zeer aardige jonge vrouw! (*Geeft haar een stoel.*) Gaa zitten myne lieve, schoone, genadige.

BARONES.

Verplicht, mynheer!

POSERT.

Ik ben wat moede.

BARONES.

Neem uw gemak.

POFERT, gaat zitten.

Het heeft heden wat lang met ons geduurd (*speelt met zynen rotting aan den mond*) ik ben buitendien niet te best op de beenen. De jaaren koomen; men heeft ge-diend, heeft zich hier en daar voor 't algemeen welzyn laten gebruiken (*Hoest*) de kaarsen — en tabaksrook — de punch, en dat eeuwig achtslaan op die lieve tafel-ronde: — ha ha ha! *Hy geraakt van 't lagchen aan 't hoesten*) dat u alle — (*Haalt adem.*) Och sapperment zoude ik om een kopjen thee — of een glaasjen *orgeade* mogen verzoeken? (*Hoest.*)

BARONES.

Ik zal 't bezorgen — maar mynheer. — uw naam is —

POFERT.

Van Pofert, kapitein van Pofert, eertyds in genuee-schen dienst. (*Hoest.*)

BARONES.

In de daad, heer kapitein! gy moest u rust gunnen.

POFERT.

O Lieve hemel! wanneer ik een paar uurtjens geslapen heb, gaat 't weer goed. Ik heb echter tegenwoordig niemand, op wien ik my kan verlaaten, moet dus (*Hoest*) tot het laatste *point* toe uithouden. Dan krygt men (*Hy houdt zyn hoofd vast*) zoo — duizeligheid! drommelsch! en dit vertrek is ook wat koel — zoud gy my niet willen veroorloven, my te dekken.

BARONES.

Mynheer, gy veroorloove u alles; dus —

POSERT, *zet den hoed op.*

Verzoek nederigst, lieve, schoone, genadige! —

T I E N D E T O O N E E L.

VOORIGEN, BARON.

BARON.

W at is 't?

POSERT.

Niet waar, gy hebt reeds geslapen? ik niet, ik ben nog frisch. Gy zyt my een raare gast! Wel duivelsch! Wie heeft u dan geheeten, met uwe teeringachtige beurs, die agt zoo helsch te pousfeeren! he!

BARON.

Dat is myne gemalin, mynheer van Posert.

POSERT.

Dat weet ik al! (*tegen de barones*) Verbeeld u maar eens zelve, lieve, daar heeft hy de *rage* altoos een en dezelfde kaart — (*De baron neemt hem den hoed af.*) Zy heeft 't immers toegestaan? (*Houdt zyn hoofdvast.*)

BARON, *tegen de Barones.*

De kapitein van Posert.

BARONES.

Gy hebt bezigheden met dien heer — kan 't zyn, maak 'er een einde aan. (*Verirekt.*)

D E S P E E L E R,
E L F D E T O O N E E L.

BARON, POSERT, *daarna* DE BARONES.

BARON, *zet hem den hoed weder op.*

Niet te vergeeten, dat myne vrouw nooit mede heeft *gepointeerd*.

POSERT *lacht.*

Laat eens iemand wys uit ulieden worden. Buiten's huis — *aimables libertins* — 't geen onze lieve voor-ouders galgen-aas betyelden! — Te huis erf-leen- en gerichtshoofd op den fynsten *ton du salon*. Nu — medegepointeerd heeft ze, wel is waar, niet in persoon; maar haar maag heeft sterk gepointeerd; want die heeft 't toch moeten misfen, dat op myne groene tafel rouleerde, ha! ha! ha! (*Hoest*) vervloekte kuuren!

BARON.

Mynheer van Posert —

POSERT.

Wel?

BARON.

Loop naer den duivel.

POSERT.

Ik wacht op thee, en —

BARON.

Gae naer 't koffyhuis.

POSERT.

En geld: want 't speelen op borg aan eene openlyke tafel is toch insolent, wanneer men niet zeker van zyne
kas

kas is, (*Haalt een souvenir uit den zak*) Ik kryg van u —

BARON.

Geenen penning! by God, niet éenen penning! —

POSERT *hoest en rekent.*

Vyf en veertig dukaaten juist (*steekt den souvenir in den zak.*) Nu, wanneer betaalt gy?

BARON.

Gy hebt myn geheel vermogen gewonnen.

POSERT, *geeuwt.*

Geluk, myn kind, puur geluk!

BARON.

En behendigheid — niet? Zoo een weinig behendigheds.

POSERT.

Vast niet. Nu — geef geld! In 't vriendelyke — of ik doe u schande aan.

BARON.

Waar mede zal ik betaalen? ik ben de armste mensch in de stad.

POSERT.

Ei! loop heenen.

BARON.

Ik heb geen penning, zoo waar ik leeve.

POSERT.

Hoe zoude ik dan daar — ô Wee! Daar steekt het weder in die verdoemde beenen. Hebt ge ook wel zulke scheuten in de beenen gehad? — ai! — dat u — ai! — die steek is voor den bankier.

BARON.

Raakt 't het geweeten?

POSERT, *de handen wryvende.*

Dat heeft men van zyne *complaisance*, anderen lieden zyn zuur verworven goedjen ter uitspanning te offereeren. Men moet 'er het waschlicht en 't groene kleed by geeven, krygt zinkingen, duizelingen, podagra, en moet zich nog met schampere gezegden laten nypen. (*Vriendlyk*) Och baronnetjen — wees toch zoo kristlyk, en schuif dien stoel hier naer toe. (*Baron schuift dien met den voet voort, Posert legt 'er 't been op.*) Maar hoe zoude ik zonder geld aan eene bank willen gaan, en —

BARON.

Razend ben ik, dat ik 't doe, een ellendige kaerel.

POSERT.

Speelen? hm! want indien men —

BARON.

Een rover van vrouw en kind.

POSERT.

Want, indien men geen geld heeft, moet men niet speelen.

BARON.

Geene goede lessen uit uwen mond, dat verzoek ik; ik mogt ze u vreeslyk t'huis zenden. —

POSERT.

By myne ziel, als een desperate student, Schaam u toch. Wat hebt gy dan zoo federd jaar en dag by ons ingebrokt — hoe veel — ?

BA.

BARON.

Agt duizend daalders.

POSERT *hoest.*

't Wil wat zeggen voor een edelman.

BARON.

Een koningryk voor een man en vader!

POSERT.

Nu, en myne betaling?

BARON.

Ik kan niet, ik kan niet, ik kan niet.

BARONES, *brenkt thee, zet dien naast Posert en vertrekt.*

POSERT.

Dank, dank! Eene nette houding! Haar papa is luitenant?

BARON.

Ja!

POSERT.

Gy kunt dus niet betaalen? Wat is daar aan te doen?
(*schenkt in.*)

BARON.

Wat gy wilt?

POSERT.

U aanklagen?

BARON.

In Gods naam. (*Hy gaat op en neder.*)

POSERT.

Of ik gek was! maar (*Drinkt*) 't bekend maaken—
(*Drinkt*) U, wanneer gy weder aan de bank kooft,
het pointeerboek uit de handen rukken. (*Drinkt.*)

BARON.

Mensch!

POSERT.

Gy zyt dus kompleet in *misère*?

BARON.

Meer dan kompleet!

POSERT.

Ha, ha, ha! ik heb 't myn kleenen Aäron toch terstond gezegd, toen gy het eerstemaal by ons gespeeld hebt. Let op, Aäron, zeide ik, die verbrandt zyn vleugels, ha! ha! ô Dat zie ik daadlyk. Ik ken myn volk.

BARON.

Ik heb u helaas niet gekend.

POSERT.

Met het eene oog zie ik — ô door een plank zie ik heenen! hm! jeugd — warm bloed — Nu — laat ons een ander woord spreekken. Hoor eens — gy zyt dus een geplukte vogel? Nu (*Hoest*) gy zyt te helpen.

BARON.

Te helpen?

POSERT.

Ja, ja. — Gaa daar zitten; daar by my! (*Baron doet 't*) Schenk in! (*Baron doet 't*) Ik ben (*Hy hoest*) zoo droog van keel. Die oude doove doktor stond zoo ver af — ik heb yslyk moeten schreeuwen met 't afneemen. Laat ik 't u zeggen (*drinkt*) ik jaag Aäron weg.

BARON.

Waarom!

POSERT.

Die kaerel houdt zo kleene banken en is een onvoorzichtige kaerel; by my heeft die schobbejak zoo omtrent tienduizend daalders gemaakt, heeft zoo voor schoolmeesters en barbiers bank gehouden, die dan altemaal — (*Hoest en lagoht*) maar dat is echter *ignoble* — zoo als ik zeide, hy is onvoorzichtig en. —

BARON.

Laat dat weezen. Hoe wilt gy my helpen?

POSERT.

Daar koom ik op. Ziet gy hebt eene mooije vrouw. (*Baron staat op.*) Wat is 't?

BARON.

Wat moet myne mooije vrouw! by God! ik werp u het vengster uit, ellendeling!

POSERT *hoest.*

Wel, wel! Ik meen maar zoo, gy zyt van uwen kant een presentabel kaerel, en zoo als ik nu gezien heb, een kaerel, die durft. De geruïneerde speelaers krygen altemaal eene desperate hardnekkigheid, — die dan louter *contenance* wordt.

BARON.

Verder!

POSERT.

Ik gaan nu van hier naer de baden, daar hebben wy geestig, galant, afgericht volk nodig. Hier — hebt gy afgedaan. Wanneer ge medegaan en elders de plaats van Aäron wilt vervangen —

BARON.

Als *croupier*? Insaame propositie!

POSERT *hoest*.

Bedelen, is nog slechter. (*Drinkt*.)

BARON.

Ten minsten by uws gelyken bedelen.

POSERT.

Dan zoude ik u behoorlyk onderrichten — uit voorzichtigheid; verstaar my, maar uit voorzichtigheid — omtrent ryke vermetele menschen; want by my (*Staat op*) gaat anders alles zuiver en contant, en zoude ik u, (*Hoest* u zoude ik, zonder dat gy u over schade of verlies van de bank slechts 't minst te bekommeren had, elken avond voor een tiende gedeelte geïntresfeerd doen weezen. Wel?

BARON.

Dit is niets.

POSERT.

Een tiende gedeelte! wel, myn God! ik doe 't maar daarom, dat ik my somtyds, wanneer 't niet sterk bezet is, zoo om twaalf uren ter rust kan begeeven; want ik heb toch in de waereld al heel wat gedaan, en wel verdiend, dat ik nu (*Hoest*) myn leven geniet, he?

BARON.

Geniet het, en laat my bedelen!

POSERT.

Nu, en de vrouw? die is een lief jong wyfjen, die plaatsen we zoo tot haar *amusement* met een breiwerk aan de bank — hm — die —

BARON.

Zwyg!

P. G.

POSERT.

Om toe te zien.

BARON.

En gezien te worden? — Hoe diep ben ik gezonken, dat ik dat aanhoor! weg!

POSERT.

Schat! gy slygt toch in de waereld niet meer! (*Ziet op zyn horologie*) uw nek is gebroken. (*Hoest.*)

BARON.

Ik voele 't.

POSERT.

Gy zyt ontërfd, ook schuldig. Leven moet gy, en hebt niets. De krediteuren laaten u vastzetten; de vrouw zekerlyk blyft vry, die wordt niet vast gezet, ten minsten niet van de justitie; maar wel van 't gebrek, want het gebrek maakt een kartetschen-vuur in de deugdzaame grondbeginselen, dat zy rots-wyze daar geveld liggen. (*Hoest.*) Ei! dan is 't immers toch profytelyker croupier te weezen, en zeker. — Nu?

BARON.

Hoor! gy zyt vreeslyk. Geen boetprediker had vreeslyker in myn binnenste kunnen spreken, dan deeze uwe kristlyke liefde. Ik dank u met waarheid daarvoor.

POSERT.

Ik versta u niet (*Hoest.*) Gaat gy mede, dan ontslaa ik u van die schuld, en zyt ge met honderd louis d'or gediend, dan kunt gy die krygen, maar morgen gingen wy te saamen heenen. Gaat gy niet mede, en betaald ge ook niet — (*Geeuwt*) dan beschimp ik u.

BA=

BARON.

Ik heb zoo veel aan u verloren.

POSERT.

Ik had ook aan u kunnen verliezen. —

BARON,

Zeg — beklagt gy my?

POSERT, *bedaad.*

Och neen! zie — by 't spel moet geene passie wezen. Gewonnen, verloren, verloren, gewonnen, al 't zelfde. Gebruikte kaarten tot *livrets*, uitgemergelde *pointeurs* tot *valets*.

BARON.

Maar de mensch — indien hy eens een gebrek heeft — behoudt het voor altoos?

POSERT.

De kaarten onder de tafel — de mensch onder 't gewoel. Op nieuw gedekt, andere kaarten, andere menschen! (*Hoest.*) Gaat ge met my?

BARON.

Nimmermeer! Ik blyf hier en wacht af —

POSERT.

De gevangenis?

BARON.

De gevangenis —

POSERT.

Die schande?

BARON.

Overwin ik met de eer, van uw aanbod van de hand te hebben geweezen.

POSERT.

Dat moet eene eer zyn, dat men zyn have en goed verspeelt, en dat van een ander niet wil winnen.

(*Hoest*) Nu — overleg 't tot twee uren, ik wil een beetje rusten. De vangst van gisteren was goed.

(*Hoest*) By *Simoni* is groot *diner*; 'er is een aards-priesters zoon aangekomen, die heeft eene ryke ervenis hier gekregen. Wilt ge een derde van papa's zwarten mantel, zoo koom 'er naer toe, de kaerel is zoo dom als een blok hout. (*Vertrekt.*)

BARON.

Neen, neen, in eeuwigheid niet! geen kaarten meer!

T W A A L F D E T O O N E E L.

BARON, BARONES.

BARONES.

Zyt gy alleen?

BARON.

Uw goede geest is by my, Maria!

BARONES.

Lieve Frits! gy hebt veel verdriets? ik begryp 't wel.

BARON, *na eenig zwygen.*

Geloofst! gy dan — Maria wees oprecht — houdt gy 't voor mooglyk, dat ik weder een beter mensch worde? dikwerf twyfel ik aan myzelven.

BARONES.

Ik verbeelde my u als een onbedorven fieraad, onder veel puins bedekt.

BA-

BARON.

Diep bedekt, zeer diep, te diep.

BARONES, *vat zyne hand.*

Neen toch niet ! wy zullen opruimen, Karel en ik.
(*last naer de papieren*) Laat my beginnen. Hoedanig
heffen wy dien last op?

BARON, *doorgrondt haar en zegt bedrukt.*

Zonder de hulp van oom — nimmer.

BARONES

Waag de pooging ! die menschen zyn lastig.]

BARON.

Ik zal naer oom toegaan — maar waar van zullen wy
leeven?

BARONES.

Ik kan arbeiden, daaromtrent heb ik geene vrees.

BARON.

Ik niet. Men bragt my tot rykdom groot.

BARONES.

Gy hebt aanleg, gy zyt jong, gy kunt nog veel doen.
Gy zyt vader ! — welk eene uitnodiging voor een goed
hart !

BARON.

Groote God ! hoe wordt het my, wanneer ik my een
tyd als mooglyk verbeelde, waarin onschuld van ziel en
vrede, weder onder ons zullen woonen !

TOONEELSPEL. 31
DE RTIENDE TOONEEL.

VOORIGEN, KAREL.

KAREL.

Vader! Jakob heeft my myne aanspraak nog eens overgehoord; zoo gy niet tusschen beiden spreken wilt, dan kan ik ze nu zeker zonder haperen opzeggen; mag ik?

BARON, *trekt zyne vrouw naar zich toen omvat haar.*

Ja, lieve Karel.

KAREL, *plaatst zich eenige schreden van hem tegen hem over.*

't Is heden de gelukkige dag, op welken gy, lieve vader! geboren zyt. Wy verblyden ons allen hartlyk, en willen u steeds met liefde en trouw te gemoet gaan. Blyf ons genegen, en wees gaarne by ons. Mogt u iets ontbreken, dan zullen wy allen werkzaam zyn, dat uw hart steeds ryk zy en blyve; indien dit zoo zy, dan wensch ik en myne moeder niets, dan dat de hemel u heel lang by ons behoude, dan zyn wy zeer ryke menschen. (*Hy buigt zich.*)

BARON, *gaat haastig naar hem toe, heft hem omhoog, kuscht hem, en omvat met den anderen arm zyne vrouw.*

Deezen rykdom hebbe ik — waarom zoek ik meer? deezen wil ik leeren verdienen. (*Zy vertrekken in deeze omarming.*)

Einde van het eerste Bedryf.

TWEE-

T W E E D E B E D R Y F .

*Het Tooneel verbeeldt eene kamer in het huis
van den Geheimraad.*

E E R S T E T O O N E E L .

SECRETARIS, *brengt een leuningstoel op den voor-
grond, en zet een tafeltje met schryfgereedschap
naast denzelfen.* HOFRAAD *treedt binnen.*

HOFRAAD.

G Goeden morgen, oude!

SECRETARIS.

Brengt ge my een versch snuifje spaniool?

HOFRAAD.

Ik heb 't niet vergeeten! (*Hy overhandigt hem een
kleen blikken doosjen.*)

SECRETARIS *ruikt daar aan.*

Kostbaar, verkwikkend — een waare balsem!

HOFRAAD.

Hoe heeft myn oom gerust?

SECRETARIS.

Wel! (*Neemt een snuifjen.*) Och je — daar — daar
is immers goud in.

HOFRAAD, *drukt hem de hand.*

De goede snuif moet immers eene betere doos hebben.

SECRETARIS.

Al te genadig. (*Wil hem de hand kufschén.*)

HOFRAAD.

Wel, papa, waar denkt gy om? (*Omhelst hem.*)

SECRETARIS.

Ik kan wel zeggen, dat ik u als een zoon bemin!
u! — den heer baron Frits daar en tegen heb ik nooit
kunnen verdragen.

HOFRAAD.

Hy deugt ook niet met al.

SECRETARIS.

Hy heeft my van kindsbeen af alle mooglyke potfen
gespeeld — en by den ouden geheimraad — ik zeg u —
ware baron Frits niet in de ongenade vervallen — zou
hy my nog van myn stukjen broods beroofd hebben.

HOFRAAD.

In ongenade? oom zal hem toch vroeg of laat we-
der aannemen.

SECRETARIS.

God behoede! wy kennen en vereeren allen den ze-
keren, eenigen erfgenaam. (*Hy maakt eene bui-
ging.*)

HOFRAAD.

Daar Wallenfeld nu toch eens onterfd is, zo geloof
ik zelf, dat ik 't zyn zal.

SECRETARIS.

Bespoed 't huwlyk met de gravin Bildau maar: want
daarvan hangt alles voor hem af, uit hoofde van de voor-
naame vermaagschap met haar oom den generaal.

C

TWEE.

T W E E D E T O O N E E L .

DE VOORIGEN, GEHEIMRAAD.

GEHEIMRAAD, *in de deur.*

G abrecht.

SECRETARIS.

Uwe Excellentie!

GEHEIMRAAD.

Wie is daar?

HOFRAAD.

Waardste oom —

GEHEIMRAAD, *binnen komende.*Och! de goede Fernau! *embrassez-moi!*

HOFRAAD.

Uw wêlstand, genadige heer oom, is myn eerste denk-
beeld.GEHEIMRAAD, *tegen den Secretaris.*

't Is een goed mensch.

SECRETARIS.

6 — Welk een gemoed —

HOFRAAD.

Veroorloof my, u iets van de nieuwste muziek voor
te leggen: een adagio.

GEHEIMRAAD.

Van wien?

HOFRAAD.

De componist verzoekt toegeeflykheid.

GEHEIMRAAD.

Zelf gemaakt?

HOF-

HOFRAAD.

Een gevoel van dankbaarheid voor den besten oom.

GEHEIMRAAD.

Ik neem 't aan. Hoe is 't met de gravin?

HOFRAAD.

Indien oom het toefstaa — dan kryg ik onder uwen zegen heden het jawoord der gravin.

GEHEIMRAAD.

Goddank, — 't moet hier gebeuren by my.

HOFRAAD, *kuscht hem de hand.*

Myn vader!

GEHEIMRAAD.

Gy zult by my wonen — Gabrecht! —

SECRETARIS.

Uwe excellentie.

GEHEIMRAAD.

Deezen avond groot gala.

HOFRAAD.

Nu ben ik zoo gelukkig als mooglyk, maar myn arme neef!

GEHEIMRAAD.

Wallenfeld! — Een slecht voorwerp —

HOFRAAD.

Zyne armoede — ik heb der arme persoone zyner vrouw — naar myne vermogens een aelmoes gegeven — indien de heer oom nog iets —

GEHEIMRAAD.

Niets. Hy was myn erfgenaam; zoude met de gravin

aan myn huis eenig aanzien geeven — heeft een burger ding genomen — is een slechte speeler —

SECRETARIS.

En zendt, helaas! alle schuldeischers hier by den genadigen heer oom.

GEHEIMRAAD.

Brutaliseert my.

SECRETARIS.

En 't paskwil, dat onlangs tegen onzen besten heer aan 't huis geplakt was, zoude van hem weezen.

GEHEIMRAAD.

Ah! le traître!

SECRETARIS.

Zeker ben ik de man niet, die iemand wil benadeelen, maar 't *devoir* omtrent mynen hoogen weldoener gaat boven alles.

GEHEIMRAAD.

Gy moet myn' naam aanneemen! ik *adopteere* u!

HOFRAAD, *knielt neder en kuscht zyne hand.*

De hemel verlange uwe jaaren! op dat ik u nog lang, zeer lang myn vader kunne noemen.

GEHEIMRAAD.

Breng nu der *comtesse* myne groeten — 'er zal een bouquet volgen.

HOFRAAD.

De hemel geeve my een hart als het uwe! (*Hy vertrekt.*)

D E R D E T O O N E E L.

GEHEIMRAAD, SECRETARIS, *daarna de*
KAMERDIENAAR.

SECRETARIS.

Dat is een ander heer, als die lelyke speeler —

GEHEIMRAAD.

Gedwee, geschikt —

SECRETARIS.

Medelydend! Heeft hy 't schepsel geen geld gebragt?

GEHEIMRAAD.

Dat van Wallenfeld? moet voortaan weg blyven.

SECRETARIS.

Dat zeg ik ook.

GEHEIMRAAD.

't Past niet.

SECRETARIS.

Die perfoon heeft een zeer slechten naam; de genadige
gravin bruid konde 't ongenadig opvatten.

GEHEIMRAAD.

Is die dame ook eene *coquette*?

SECRETARIS.

Erger, uwe excellentie!

GEHEIMRAAD.

Fi donc. Ik wilde dat die heer *neveu* de stad uit ware.

SECRETARIS.

De schulden, en 't onduigend leven zullen hem wel
wegjaagen.

GEHEIMRAAD.

*Eh bien. (Hy gaat zitten.) Myn huis!*SECRETARIS *schelt, de kamerdienaar treedt binnen.*

De menschen —

GEHEIMRAAD.

En Jean met de viool (*Kamerdienaar vertrekt.*) 'Er moet heden niets gespaard worden.

SECRETARIS.

Zeer wel.

VIERDE TOONEEL.

DE VOORIGEN, KAMERDIENAAR, STALMEESTER,
HOFMEESTER, JEAN *met een fiool en muziek-leezenaar.*

GEHEIMRAAD.

Jean — daar (*Jean plaatst zich met den leezenaar aan zyne zyde. Geheimraad geeft den Secretaris de muziek.*) Dat moet hy speelen! (*Secretaris geeft dezelve aan Jean, deeze zet zich in postuur.*) Hofmeester! (*Hofmeester treedt naer vooren.*) Men beginne! (*Jean speelt een adagio. Na eenige maaten zegt de geheimraad*) bravo! (*Tegen den hofmeester*) geen diner! (*Hofmeester maakt eene buiging*) 's namiddags wordt 'er gespeeld — 's avonds eene tafel van dertig couverts — daarna *bal paré* — 't nieuwe zilver, en — (*tegen Jean*) die *passage* nog eens. (*Jean doet 't; de geheimraad slaat de handen ineen*) *Mon Dieu, que cela est touchant!* (*Hy wischt de oogen af: tegen den hofmeester*)

En

En *glaces* van ananas! — (wenkt hem om te vertrekken, de hofmeester treedt terug. Bediende treedt binnen, zegt iets aan den kamerdienaar, deeze aan den secretaris, de secretaris spreekt zacht met den geheimraad; deeze zegt) neen!

SECRETARIS, tegen den kamerdienaar.

Neen!

KAMERDIENAAR, tegen den bedienden.

Neen! (Bediende vertrekt.)

GEHEIMRAAD.

Hy kan gaan bedelen, 't raakt my niet met al! (Jean houdt op van speelen) Doorgespeeld! (Jean speelt verder.)

V Y F D E T O O N E E L.

DE VOORIGEN, BARON.

BARON, treedt haastig binnen.

Vergeef, lieve oom! dat ik my hierin dring!

GEHEIMRAAD, in de handen klappende.

Bravisimo die *pasfage*!

BARON.

Kent gy my in 't geheel niet meer?

GEHEIMRAAD.

Neen!

BARON treedt nader tot hem, aangedaan.

Weleer was ik uw liefeling!

GEHEIMRAAD.

Stalmeester! (Stalmeester treedt voor-, de baron ach-

ter uit) voormiddag het span van schimmels, ik ryde naer *Sans pareil*, ten vier uren de staatſie-wagen voor twee, de bonten, — blaauw en zilvertuig, — de ſtaarten opgevlochten. (*Hy geeft hem een wenk om te vertrekken, de ſtalmceſter treedt terug*) Onderteekenen. (*De ſecretaris ſchuift het tafeltje vooruit. Geheimraad tegen Jean.*) 't Is genoeg. (*Secretaris geeft hem eenige dukaaten*) 't is van den heer van Fernau, hy moet het deezen avond by de *fête* ſpeelen. (*Jean maakt eene buiging en treedt met zyn leezenaar terug.*)

BARON.

Heer oom!

GEHEIMRAAD.

Hoe gaat 't met de nieuwe yzerſmeltery?

SECRETARIS.

Hier biede ik u alleronderdanigſt de geſlotene rekening aan.

GEHEIMRAAD, *doorziet de papieren.*

Twaalfhonderd ryksdaalders overſchot? — goed! 'er kan nog een oven aangelegd worden.

SECRETARIS.

Zie hier de bouwtaxatie, ter hoogſtderzelver approbatie!

GEHEIMRAAD, *onderteekent.*

't Is voor u!

SECRETARIS.

Hoe!

GEHEIMRAAD.

Voor uwe rekening — trouwe dienaars moet men beloonen.

SE-

SECRETARIS.

Deeze genade erkenne ik met de diepste vereering.

GEHEIMRAAD.

De tafel weg. (*Secretaris neemt de tafel weg, de geheimraad staat op, kamerdienaar zet den stoel weg.*)

Men vertrekke! (*Secretaris geeft een' wenk, de bedienden vertrekken. De geheimraad tegen den baron*) Wat is 't?

BARON.

Heer oom, ik heb zeer aan u gemankeerd, ik gevoele 't.

GEHEIMRAAD.

Tegen mynen wil getrouwd! —

BARON.

Nog meer heb ik aan u en myne vrouw gemankeerd —

GEHEIMRAAD.

Myne vrouw! vrouw! welke eene gemeene manier van zich te exprimeeren!

BARON.

Aan beiden heb ik gemankeerd. —

GEHEIMRAAD.

Ik verzoek my niet in ééne klasfe met die allervoor-
trefflykfte te rangeeren.

BARON.

Ik heb zeer gemankeerd in myne levenswyze, na het
huuwlyk.

GEHEIMRAAD.

Verder! —

BARON.

Door uwe grootmoedigheid op den schitterendsten voet groot gebragt, gerechtigd tot de schoonste verwachtingen, heb ik my te buiten gegaan, met op eenen toon te leeven, dien ik te vooren eer had kunnen verontschuldigen. 't Is onverandwoordlyk, maar ik ben nu in zulke ellende —

GEHEIMRAAD.

Ik betaal niets.

BARON.

Ik worde beschimpt.

GEHEIMRAAD.

Gy hebt 't gemeriteerd.

BARON.

Ik ben dood-arm.

GEHEIMRAAD.

Gy hebt immers tien duizend ryksdaalders van uw vader.

BARON, *befchaamd.*

Die heb ik gehad. Myn arm kind — myn kind slechts gaat my ter harte.

GEHEIMRAAD.

Dat kind raakt my in 't geheel niet.

BARON.

Heer oom! ik ben wanhoopend, indiengy my verfloot. Red my van de onmidlyke schande: red my in den naam, dien wy beiden draagen, dan vertrek ik van hier, en nooit wage ik 't, weder aanspraak op uwe goedheid te maaken.

GE-

GEHEIMRAAD.

'Er is reeds over alles voor den heer van Fernau ge-
disponeerd; die trouwt met de comtesse, en is tot kind
aangenomen. Intusschen, daar gy van hier gelieft te
verhuizen —

BARON.

Ik wenschte van hier te kunnen vertrekken, ik
wenschte 't weldra te kunnen doen.

GEHEIMRAAD.

Gabrecht!

SECRETARIS.

Excellentie!

GEHEIMRAAD, *na dat hy zachtens met hem
heeft gesproken, tegen den Baron.*

Die dáár zal u myn gevoelen zeggen!

BARON, *met aandrang.*

Heer oom — zyt —

GEHEIMRAAD.

Die dáár —

BARON.

Niet één woord van medelyden vergunt gy den on-
gelukkigen, dien gy eens uwen Frits, uwen zoon geheten
hebt.

GEHEIMRAAD.

Dat veel spreken — fatigueert my. *Adieu pour
jamais! (Vertreke)*

ZES-

D E S P E E L E R,
Z E S D E T O O N E E L.

BARON, SECRETARIS.

BARON.

Nu? wat moet ik hooren?

SECRETARIS.

Pure grootmoedigheid, van welke zyne excellentie—doordrongen is. Uw voorgewende marriage staat hem nu absoluut tegen.

BARON.

Wat meer!

SECRETARIS.

Indien gy dit nu door eene formeele scheiding casfeert, en het verwekte zoontje onder den naam van monsieur Stern grootbrengt, dan zal hy uwe schulden betaalen en nu voor eens en altyd nog een present op reis geeven.

BARON.

Dat gebeurt nooit, myne eerlyke vrouw behoudt haar' man, en myn zoon zyn naam.

SECRETARIS.

Hml een beroemde naam: door *pauvrete* vergezeld, is niet toereikende. Nu, en de genadige vrouw zal 'er immers ook niet tegen hebben?

BARON.

Waarom? waarom die?

SECRETARIS.

Lieve God! — honger doet zeer!

BARON, *bitterlyk*.

Zeker.

SE-

SECRETARIS.

En wanneer men jong en schoon is, en honger moet lyden, wanneer men toch konde eeten, en dat wel ryklyk, dan ontstaan 'er reflectiën —

BARON.

Kwaadaartige zot!

SECRETARIS, *met kwaadaartigheid.*

Verschoon my, voor een zot ben ik te oud; ik heb ook uwe ontevredenheid niet verdiend; want eerst hebben heb ik haar een onderstand in geld doen verkrygen —

BARON.

Aan wie, myne vrouw!

SECRETARIS.

Ja!

BARON.

Door wien?

SECRETARIS.

Door den heer van Fernau!

BARON.

Ik begeer niets van hem.

SECRETARIS.

Honger en gebrek zyn —

BARON.

Beter te verdragen dan zyn aelmoes, en uw medelyden. — Heeft zy 't aangenomen?

SECRETARIS.

O God! — met dank en genoegen.

BARON.

't Zal terug komen! Hy zal zyn slecht geweten, ten mynen

nen opzichte, door geen aelmoes verligten, en ik 't myne met geen slechten trek omtrent myne vrouw bezwaaren. Zeg dat aan oom, zeg hem, dat ik niets meer heb, niets, dat ik tot wanhoop kome! God weet, wat 'er van my worde. Kan ik van 't noodlot nog iets hopen, dan is 't daarvoor, dat ik nu met de overtuiging van hier gaa, eenen geheiligden plicht omtrent eene ongelukkige vrouw niet geschonden te hebben. Ik koom hier nooit weder. (*Vertrekt.*)

— SECRETARIS.

Des te beter, des te beter! dan kunnen wy 't onze in rust en vrede genieten, mynheer baron van Nergendshuiszen. (*Vertrekt.*)

Z E V E N D E T O O N E E L.

De kamer van den baron Wallensfeld.

HOFRAAD, JAKOB, *daarna* DE BARONES.

HOFRAAD.

W at wil de genadige vrouw dan? ik heb zeer veel haast.

JAKOB.

Zy zal daadlyk hier zyn. (*Hy gaat in 't kabinet.*)

HOFRAAD.

Welligt proponeertze een middel van uitkomst. Misfchien willen ze eindlyk vertrekken, ik wil gaarne wat doen, als ze maar gaan. — (*Barones treedt binnen.*)

BARONES.

Ik dank u, dat gy gekomen zyt, wees zoo goed, en neem uw' brief terug! Ik begeer den inhoud noch te bezitten noch te weten.

HOFRAAD.

Nu — dan zet gy u zelven achteruit. Maar — gy hebt een zoon, ik zeg u, red u en dat kind. Uw man is door zyn onbegryplyk gedrag verloren, hy zal gearresteerd worden!

BARONES.

Wat zegt gy?

HOFRAAD.

Wegens een wissel van duizend ryksdaalders. Zy wordt nu juist voor de laatstemaal gepresenteerd. Ik weet 't zeker.

BARONES.

Wat kan ik daar aan doen, geef my raad.

HOFRAAD.

U en 't kind redden; van hier vertrekken, mischien geeft oom 'er wat toe.

BARONES.

En myn man?

HOFRAAD, *de schouders ophaalende.*

Die is ook al te onwaardig —

BARONES.

Wy hebben afgedaan, heer Baron!

HOFRAAD.

Als hy nu opgesloten is, wat baat 't dan dat gy met hem te gronde gaat; Mogt 't u echter voordeeliger schy-

schynen, door eene vrywillige separatie u te redden —
*(De Barones ziet hem van 't hoofd tot de voeten met
 verachting aan en vertrekt.)* Vervloekt! als dat wyf
 niet een zet doet, die hem in disperatie naer den
 duivel jaagt, — dan raaken wy dien mede-erfgenaam
 niet kwyt.

A G T S T E T O O N E E L.

HOFRAAD, RECTOR.

RECTOR.

Uw gehoorzaamste.

HOFRAAD.

Wie zyt gy?

RECTOR.

Godofredus Berger! Licei nostri majoris rector.

HOFRAAD.

Goeden morgen, heer rector. *(Vertrekt.)*

RECTOR, *hem naziende.*

Een weinig onbeschaafd. Wat ruuw; het moet een noor-
 man weezen, die Tacitus in zyne verhandeling *de moribus
 germanorum* reeds als zodanig afschildert.

N E G E N D E T O O N E E L.

BARON, DE VOORIGEN.

BARON, *komt zeer spoedig binnen, de hoed diep
 in 't gezicht.*

Twee uren — twee uren zyn my slechts nog overig!
 Hier

Hier hoon, lyden, en ginds eene laagheid begaan.
 ô God, één ding slechts kan my redden — Dood!
 Dood ligt in 't midden! Dood redt van beiden. —
 Maar (*Hy werpt zich in een stoel*) ik ben vader!

RECTOR, *die hem met aandacht aanhoorde en
 stil bleef staan, treedt nu naar hem toe.*

Dan ligt de pligt in 't midden, heer landsman!

BARON, *opvliegende.*

Wie zyt gy?

RECTOR.

Rector Berger; en gy?

BARON.

Van Wallenfeld.

RECTOR.

Och! dan bidde ik duizendmaal uw hoogweigebo-
 ren, — of zoo als men u anders tituleert —

BARON, *half luid.*

Ongelukkig geboren, zoo kan men my noemen, zoo.

RECTOR.

Dat verhoede God; dat kan niet weezen.

BARON, *los.*

ô Ja.

RECTOR.

Neen, 'er wordt niemand ongelukkig geboren. *Astra
 regunt homines, sed regit astra Deus.*

BARON.

Mynheer, wat begeert gy van my?

RECTOR.

Gy zyt toch de genadige — of liever de goede heer van

D

Wal-

Wallenfeld, die in 't Engelsche koffyhuis by de speel- en slagtbank van zekeren een-oogigen Korsfaar, een jong mensch van 't verderf hebt gered.

BARON.

Ja, 'er was een jong mensch, die met blykbaare angst en weinig gelds zeer hevig, onvoorzichtig en stout speelde —

RECTOR.

Dat is myn zoon geweest, die van myne kleene armoede reeds zeven louis d'or verkwist had, en ik ben gekomen, om in u, die hem van den weg der ondeugd hebt afgetrokken, dat werktuig der Voorzienigheid te vereeren!

BARON.

Neen, mynheer! aan my is niets te vereeren!

RECTOR.

Deeze schoone handelwyze omtrent mynenzoon —

BARON.

Was geval — bloot geval, ik was reeds uitgeplunderd, stond leêg aan de speeltafel. — De verlegenheid, de jongheid, het gezicht van dien mensch intresseerden my. Geval!

RECTOR.

In geen en deele! ik statueer geen geval.

BARON.

Geen geval? zeg my dan, welke Voorzienigheid liet my, die heden uw' zoon gered heb, de verwoedste speeler worden, die zich, en have en goed, en vrouw en kind, zoo achteruit heeft gezet, dat hy op dit oogenblik

blik niet over éenen penning meester is, niet over éenen penning!

RECTOR.

Myn lieve heer, gy verbaasd my! — Maar — gy zult op de boden der Voorzienigheid, die aan den weg staan, en roepen: „staa stil,” gy zult op de tonnen, die by de klippen en ondiepten waarschouwen, geen acht geslagen hebben —

BARON.

't Kan weezen!

RECTOR.

Maar in 't geschal der vrolykheid daar voorby gegaan zyn.

BARON.

Dit moge weezen, ja! maar nu is 't gebeurd. Wat nu?

RECTOR.

Indien gy aan een dankbaar man één woord wilt toestaan, zo dunkt my, dat gy juist van die goede daad aan mynen zoon, den nieuwen levensloop moest aanvangen —

BARON.

Daarmee is geen vervallen wissel betaald.

RECTOR.

Met kristlyken moed voordgaan —

BARON.

Daarvan eeten vrouw en kind niet, die door myn toedoen honger lyden.

RECTOR.

Honger lyden? zulke aartige lieden. Lieden van aanzien! — wel, wel! Nu als dat zoo is, dan biede ik u uit

zwakke dankbaarheid, — indien gy 't wilt aanneemen, tot op beter tyden, vyf louis d'or ter leen aan.

BARON.

Eerlyk man, die mag ik niet aanneemen; want by my koomen geen beter tyden.

RECTOR.

Geene beter? ja, ja, dat is uwe leer van 't geval. Maar ik zegge uit de leer van 't kristlyk vertrouwen, 't zal beter met u gaan. Gaa dan als 't u belieft met my, ik heb van een' boekverkoper tien louis d'or voor eene overzetting uit 't grieksch ontvangen, waarvan myne vrouw niets behoeft te weten: half voor u — eerlyk, ongelukkig man!

BARON.

Heer rector, dat is zekerlyk zeer goed gedacht; — *(staat zich voor 't hoofd)* maar, ik rampzalige, ach!

RECTOR.

Neem dan myn armen goeden wil aan. Ter gelegenheid van myn zoon, en van uzelfen moet ik toch zeggen, dat wy in Europa met onze kultuur zonderlinge menschen zyn.

BARON.

Hoe dat?

RECTOR.

Neem maar eens zelf; — wy hebben kristlyke orden, die voor gevangenen bedelen, die van de zeerovers genomen zyn; daaraan geeven wy vrywillig ons geld; wy vechten tegen de zeerovers van Algiers, voor die-
ven,

ven, die 's nachts inbreken, of op andere wyze rooven, richten wy galgen op alle grenzen op; ook doet de kristlyke overheid hen, anderen ten voorbeeld, maar tot hun eigen welverdiende straf, geduurig ophangen — daar en tegen zien wy bedaard toe, en zitten 'er by, hoedanig dat by brandende kaarsen, een roover, en kaarten-kaper door middel van een behendigen duim, in groot gezelschap — het ééne kristenkind na het andere uitkleedt, plundert, tot wanhoop brengt, of tot schelm maakt!

BARON, *zucht.*

't Is waar. —

RECTOR.

Steelt een arm kaerel een paar zilveren gespen — wel — dan is terstond de geheele justitie op de been en zit hem achter na; moet echier vrouw en kind gaan bedelen, en springt iemand, die aan 't groene tafeltjen alles verloren heeft, in 't water; dan staan wy by 't lyk; zeggen: het Pharo heeft hem bedorven, en elk een gaat bedaard naer huis. De rover rydt in eene koets, de bestoolenen neemen onderdanig den hoed voor hem af, de justitie ziet 't, en denkt: het Pharo heeft hem geholpen, iedereen vindt dat alles zeer natuurlyk. Dan dat is toch zeer onnatuurlyk, en heet de leer van den vryen wil zeer verkeerdlyk uitleggen.

BARON.

Ben ik niet meer te helpen, nu dan zal ik anderen helpen. Breng my by uw zoon; ik zal hem waarschouwen, hem zeggen hoe 't nu met my gesteld is.

RECTOR.

Dat treurige beeld zoude meer werken, dan alle zedlessen, doe het ter liefde van een' ouden vader.

BARON.

Ik zal 't doen. Het denkbeeld, dat ik dit mensch van de ellende redde, waarin ik ben, breekt welligt de golven, die in my woeden. (*Beiden vertrekken.*)

T I E N D E T O O N E E L.

BARONES, JAKOB.

BARONES.

Manlief!

BARON, *in 't heengaan.*

Ik koom terstond weêr.

BARONES.

Met wien gaat hy daar, en waar heen?

JAKOB.

Genadige vrouw! 't is zeer ver met hem gekomen.

BARONES.

Waar gaat hy heenen?

JAKOB.

God weet het! Maar — God vergeeve 't my — ik wenschte, dat hy de waereld inging; buiten vallen de roofvogels hem weder aan, de oude kaerel met de wissel, en — gy zult zien, hy laat hem vastzetten, wat dan? schande en hoon. Eer ik dat zag, zoude ik liever wenschen, dat hy in Gods naam van hier vertrok!

ELF.

KAREL.

Moeder! wanneer ontbyten wy dan? 't Is immers al laat. Ik heb zulk een honger.

BARONES.

Straks — straks — Ach, Jakob! —

JAKOB geeft hem een klein wittebroodjen.

Daar Kareltjen — ga maar by de keukenmeid. —

KAREL.

Zy is uit. 'Er is ook geen vuur in de keuken, vast niet. *(De Barones gaat zitten en weent.)*

JAKOB, met weêrhoudene traanen.

Nu — ik breng u terstond melk — loop maar vooruit — maar vooruit.

KAREL.

Waar zal ik naer toe gaan. 'Er is immers niemand t'huis —

JAKOB.

Ik zal mede gaan! *(Gaat een paar schreden met 't kind, laat 't staan, gaat naer de barones, kuscht haare hand, en geeft haar een klein papier. Niet boos worden, lieve genadige vrouw — koom Kareltjen. —*

BARONES, keert zich ontroerd naar hem toe.

Jakob!

JAKOB, in 't heengaan.

Wy moeten melk haalen.

KAREL.

Ja, ja, *(Huppelt voort.)*

D E S P E E L E R,
T W A A L F D E T O O N E E L.

BARONES, *alleen.*

W at is dat? wat wil die oude eerlyke man? (*Leest 't opschrift.*) Aan myne goede genadige mevrouw. (*Opent 't papier en leest*) „Ik bidde u, beste ongelukkige mevrouw! dat gy den spaarpenning van den ouden Jakob gebruike, tot 't verandert. Wanneer gy my dat weigert, treure ik my dood. Hierin vyftien daalders in goud. Uw trouwe dienaar tot in den dood, Jacob Stormann.” — Ja wél trouw! en trouw in nood en ellende. Ik neem 't aan, offchoon het my 't hart verscheurt.

D E R T I E N D E T O O N E E L.

BARONES, STERN *treedt binnen en omhelst haar.*

BARONES, *tusfchen vreugde en fchrik.*

Ach God! —

STERN.

God zy met U, Maria!

BARONES.

Myn vader! myn vader! (*Valt hem om den hals.*)

STERN, *heft haar 't hoofd op.*

Wy hebben malkander finds lang niet gezien.

BARONES *kuscht hem, daarna zyne hand.*

o Lieve vader, wilt gy ons eindlyk toch zien?

STERN.

't Is immers wel noodzaaklyk, dat wy beiden malkanderen zien, en fpreken.

F A -

BARONES.

De vreugd, de verrassing beletten my te spreken.

STERN.

Dit moge wel uwe eerste vreugde weezen, sedert de vyf jaaren, dat gy van my af zyt: want ik weet alles, offchoon gy my in uwe brieven niets hebt doen blyken.

BARONES.

Vyf jaaren konde gy doorbrengen, zonder my te zien? zonder uwen kleinzoon gezien te hebben? koom toch by mynen Karel.

STERN.

Naderhand, naderhand, lieve Maria! (*Omhelst haar*) God zegene u! gy weent? — Wel nu, 't gaat my omtrent ook zoo. Maar ik wil niet weenen, ik wil my verheugen, dat ik u zie, en heb; ik heb immers op de waereld niet meer dan u, en zal u nu niet meer verlaaten.

BARONES.

Blyf by ons!

STERN.

Neen!

BARONES.

Maar toch eenigen tyd?

STERN.

Hoe korter tyd, hoe beter! — Ik ben moede, myn kind! zet u by my neder. (*Gaat zitten.*)

BARONES, *gaat by hem zitten, en vat zyne hand.*

God dank, dat gy 'er nog zoo wél uitziet.

D 5

STERN.

STERN.

Nog kan 't 'er door; maar één ding zal my 't hart verscheuren. Lief kind, gy zyt tot den bedelftaf.

BARONES.

Groote God! ontferm U over ons! (*Zy bedekt haar gezicht met den zakdoek.*)

STERN.

Uw man, de genadige heer, is een slecht kaerel.

BARONES.

Gy zyt streng, lieve vader.

STERN.

Toen de hartstocht u vervoerde, u en hem, toen had ik streng moeten zyn en u gelasten: laat hem gaan. Maar gy beminde, weende, verlangde; hy kermde mede, droomen van geluk bedroogen myn verstand, en ik sprak 't jawoord voor uwe ellende. Vergeef 't my. Ik zal nu zien, hoe ik 't nog weder kan goed maaken.

BARONES, *staat op.*

Myn man is strafbaar, maar hy verdient eenige verontschuldiging.

STERN.

Voor 't gerecht der liefde, recht zoo. Gy zyt eene braave vrouw. Maar voor den rechterstoel der eere moet hy zich doen vinden, hy moet den vader rekenfchap doen.

BARONES.

Hoor my! —

STERN.

En indien hy daar niet voor bestaa —

BARONES.

De vader zal den zoon vaderlyk richten.

STERN.

Goed wyf! ik zeg 't nog eens: ik heb op de waereld niets dan u, en de eer! Myne eer is dikwyls genoeg, door de almacht des oorlogsministers gekrenkt — Ik ben veel gebruikt, tot dank verby gegaan, geplaagd, weder gebruikt, en altoos weder overgeslagen. — Nu — ik heb de tanden op elkander gebeten, de hand op den steek in de borst gelegd, dien de vyandlyke karabinier my toebragt, en dacht: hy heeft in allen geval de plaats aangewezen, waar de orderband kon liggen — hy ligt 'er niet: ook goed! Het gevoel van 't geen my zoude toegekomen hebben, goldt voor den band, dien ik niet heb. Elke haat was verduurd, wanneer ik aan u dacht! Maar nu is uw geluk ook verbroken, wat moet my nu troosten, daar ik op myne jaaren juist nu nog eens worde verby gegaan.

BARONES.

Hoe? is dat mooglyk!

STERN.

Ja, myn kind. Een jong mensch zal myn kapitein worden, deeze schandlyke achteruitzetting myner eer heeft alle myne wonden weder open gescheurd, en uwe traanen breeken my 't hart geheel! Ik begeer voldoening als officier en als vader: derhalven ben ik hier gekomen; laat my maar begaan.

BARONES.

Lieve vader! wilt gy mynen Karel nog niet zien?

STERN.

STERN.

Ja! (*stijlzwijgen*) gelykt hy op uw man?

BARONES.

Hy heeft zeer veel van u.

STERN.

Dat kind zal my weekhartig maaken.

BARONES.

Het zal voor zyn' vader smeeken.

STERN.

Maar ik blyve toch vast staan! want uwe roodgeweende oogen, lieve Maria, klaagen luider dan het kind smeeken kan. Koom breng my by hem. (*Zy vertrekken.*)

Einde van het tweede Bedryf.

DERDE BEDRYF.

Het Tooneel blyft onveranderd.

EERSTE TOONEEL.

BARON *treedt haastig binnen*, BARONES
volgt hem.

BARONES.

Wat deert u? wat is u bejegend? hebt gy iets tegen my! spreek, wees toch openhartig!

BARON, *bedaad.*

Nu dan ja! (*na dat hy haar strak aanziet*) uw vader is hier?

BARONES.

Geheel onverwacht kwam hy voor een half uur hier aan.

BARON, *levendig.*

Onverwacht? — hm! Nu ja. (*Onverschillig*) Waarheenen is hy gegaan?

BARONES.

Ik weet 't niet!

BARON, *na eenig zwijgen.*

Waarom vermydt hy my? hoe?

BARONES.

Ik zoude niet denken, dat hy u met voordacht vermyde, maar — zekerlyk — hy is wat boos op u. Gy kent zyne begrippen!

BA-

BARON.

Nu! (*Hevig*) Met één woord dan — gy hebt hem doen koomen.

BARONES.

Frits!

BARON.

Ter hulp doen koomen!

BARONES.

Grief my niet!

BARON.

Gy hebt my aangeklaagd?

BARONES.

Spreekt ontevredenheid in u! dan vergeef ik u gaarne.

BARON.

Overtuiging, — en ontevredenheid over de overtuiging. Ik heb 't, wel is waar, aan u verdiend, dat gy dien flap hebt gedaan, maar ik heb 't toch niet verwacht. Ik heb 't niet verwacht.

BARONES.

Wallenfeld, nog heb ik u geene klagt doen hooren, wat ik ook door u heb geleden. Ik heb 's nachts geweend, en ben bynaer bezwiken, om u by dag geen beweend gezicht te doen zien. Ik en myn kind zyn heden aan den honger blootgesteld geweest, gelyk de bedelaars op straat, ik hebbe u niets daarvan gezegd. Maar nu dwingt gy my dat ik my op dit geduld beroepe, dat my van uwe vraag, en van allen andwoord op dezelve had moeten bevryden.

BARON.

Het is waar, en ik durfde myn oog niet tot u opheffen,

heffen, wanneer ik dit geduld voor onderwerping in liefde konde houden. Maar indien 't lichtzinnigheid ware — en — men heeft my straks in 't huis van myn oom iets gezegd — men heeft my gezegd: dat gy van Fernau een geschenk in geld hadt aangenomen! van mynen rover, van dien huigchelaar, die door tallooze laagheden de gunst van mynen oom steelt, die myn geluk, uw geluk, dat van 't arme kind, als een gemeen rover naar zich heeft getrokken! — ó Maria! — hoe konde gy dat doen!

BARONES.

Ik heb van Fernau een brief gekregen. Daar was geld in. Ongeopend heb ik dien terug gegeven.

BARON.

Wat zegt gy? is 't waar?

BARONES.

Ik beroep my op uw eigen gevoel van my, of 't zelve my tot eene vernedering in staat kent!

BARON.

Ik weet, helaas, dat 'er volstrekt geen geld meer was — ik zie aan de toebereidselen voor den middag, dat gy geld hebt; van waar hebt gy 't?

BARONES, *geeft hem den brief van Jakob.*

Van daar.

BARON, *leest en wendt zich af.*

BARONES.

Ik heb 't van den eerlyken Jakob aangenomen, van Fernau niet.

BARON, *geeft haar geld.*

Betaal Jakob. — Wat kon Fernau u willen fchryven? Hoe kon hy u geld willen zenden? 'Er moeten toch dingen — gesprekken — vermoedens vooraf gegaan weezen, waarop hy zoo iets konde waagen.

BARONES.

Myn vriend — ik heb maar voor my gefproken: Fernau heb ik niet verdedigd.

BARON.

Ik zal hem 't huis verbieden.

BARONES.

Doe dat maar!

BARON.

Maria! (*Befchouwt haar met verwondering.*) Kunt gy my vergeven?

BARONES.

Indien gy zoo ligt 't geloof omtrent my kunt verliezen — van waar zullen wy beiden vrede en rust krygen?

T W E E D E T O O N E E L.

VOORIGEN, STERN.

STERN.

Daar is immers de heer van Wallenfeld eindlyk.

BARON.

Lieve vader (*Wil zyne hand vatten*) ik hoor met vreugde —

STERN, *wendt zich tot de barones.*

Laat ons alleen! myn kind. (*Baron treedt terug*)

BA-

BARONES.

Niet gaarne! laat my hier blyven.

STERN.

Gehoorzaam uwen vader! lieve dochter! (*Barones
ziet beiden weemoedig aan, en vertrekt.*)

D E R D E T O O N E E L.

STERN, BARON, *staat met de armen kruislings
over elkanderen en ziet op den grond.*

Eenig stilzwigen.

STERN.

Nu, heer baron! wat hoort gy met vreugde?

BARON, *neêrgeflagen.*

Dat gy by ons gekomen zyt. Maar zekerlyk betaamt
't my niet, u te ontvangen. (*Met diepe beschaan-
heid*) Spreek, ik moet alles aanhoren, ik mag niets
zeggen; in 't geheel niets.

STERN.

Gy bedriegt u heel zeer, mynheer, ik zal u slechts
zeer weinig zeggen.

BARON.

Houdt gy alles voor verloren, wat aan my gewaagd
word?

STERN.

Waar de bede, de traanen van zulk eene vrouw
niets te weeg hebben gebragt, waar het gezicht van een
lief goed knaapjen niet tot 't hart gesproken heeft, daar
is volkomen verwildering, en zulk een mensch is in een
dier-

dierlyken toestand. Zou daar de schoonvader nog kermen, of twisten! Pah! onze zaak zal terstond afgedaan weezen! Ik begeer —

BARON.

Ik verdien uwen toorn! maar indien gy wist —

STERN.

Toorn? neen, mynheer! kastyding verdient gy, voor den toorn zyt gy my niet meer goed genoeg! Wie eer en vermogen verwaarloost, vrouw en kind om brood doet smachten, zyne laatste stuiver by de guiten brengt, in stede van te arbeiden leeg loopt, die — kort en goed: ik heb u niet vermaand, omdat — elk woord tot een' speeler in den wind is gesproken, ik heb afgewacht tot dat gy een bedelaar zyt geworden. — Nu ben ik hier, en neeme myne — dochter terug.

BARON.

Hoe, mynheer? gy zoudt die onmenschlykheid kunnen begaan?

STERN.

Het staat u wél, dat woord tegen my te gebruiken.

BARON.

Indien ik Maria verlieze —

STERN.

Dank God, dat ik haar medeneem. Blyf met uwe sentimenteele woorden weg! om duidlyk te spreken! waar van moet zy eeten? of wilt gy beleeven, dat uwe vrouw aan de speelafels, tandentokers en devilen verkoope? — Ik-zelf ben arm, wat na myn dood van haar

zal

zal worden, weet God. Nu, zy leeft intusfchen toch nog zoo lang — God zal dan verder helpen. En uw kind — dat hartlyk goed knaapjen! — Ach! heden voor de eerfte maal kost 't my eene traan, dat ik arm ben.

BARON.

Man, wiens blik ik meer eere en fchuwe, dan alle gerichtē, gaa barmhartig met my te werk. Ik ftaa by den afgrond, werp 'er my niet geheel in neder.

STERN.

Wat begeert gy! hebt gy barmhartig omtrent vrouw en kind gehandeld? En ik — heb ik rekenfchap gevraagd van de flaaploze nachten, die gy my kost, heb ik wraak geëifcht over de vertrapte bloeifem, die ik gekweekt heb. Wat begeer ik dan? Myn kind en myn kleenkind — anders niets. U laate ik aan God over. Morgen ogtend om zes uren vertrekken, ik, myne dochter en 't kind van hier. God zegene u.

BARON.

Houdt gy u van alle verandwoording vry, indien de wanhoop my tot eene verfchriklyke daad brenge!

STERN.

Ja! myne deugdzaame dochter gaat van eenen ondeugdzaamē fchoonzoon af.

BARON.

Indien myn gebeterd leven —

STERN.

Een fpeeler betert zich nooit.

BARON.

Moer? —

E 2

STERN.

STERN.

Wie zoo gespeeld heeft, als gy, houdt nooit op.

BARON.

Maar hoe, wanneer hy niet meer speelen kan, indien armoede 't tot onmoogelykheid maake, hoe dan?

STERN.

Dan vormen armoede, hebzucht, gewoonte, gierigheid, lediggang, wanhoop en wraak, uit een' naakten speeler zulk een wild ondier, dat een eerlyk vader zyne dochter liever dood op de baar moet zien, dan aan de zyde van zulk een mensch, dien elk oogenblik ten rover en moordenaar bestempelen kan. — Ten zes uren vertrekken wy. (*Hy gaat.*)

BARON, *na hem eenige stappen te hebben laten doen, gaat hy hem achter na.*

Vader! vader!

STERN.

Van myne dochter!

BARON, *vat zyne handen.*

Staat gy 'er op?

STERN.

Ja!

BARON.

Waagt gy 'r?

STERN.

Ik waage 't op God! (*Hy treedt op den voorgrond*)
Wat wilt gy? ik ben vier en zestig jaaren oud; vyftig jaaren lang houde ik my by myn ontwaken met myne grondbeginselen bezig, en beveele die Gode aan; dan

be-

begeef ik my, getroost in 's waerelds draaikolk. Hier mede zeg ik u: myne dochter gaat mede.

BARON, *hevig.*

Dan zeg ik u, dat ik my —

STERN.

Stil daar! (*Dreigende*) Jong mensch! (*Ten hemel wijzende*) Neem u in acht! (*Vertrekt.*)

BARON.

Neen, dat overleve ik niet! — Dat kan ik niet overleven! —

V I E R D E T O O N E E L.

BARON, BARONES, *daarna* JAKOB.

BARON.

W eet gy 't? Neen gy kunt 't niet weeten! uit uw oog spreekt medelyden, en liefde. Gy weet 't niet, en kunt 't ook niet willen.

BARONES, *verbaasd.*

Wat dan?

BARON.

Maria! koom by my! zie my aan! — Weet gy, waar over uw vader met my gesproken heeft.

BARONES.

Neen! zoo waar ik ben, ik weet 't niet.

BARON.

Gy moet my verlaaten!

BARONES.

Zegt myn vader dat?

BARON.

Hy wil u medeneemen, u en uw kind.

BARONES.

Ik zal niet met hem mede gaan. —

BARON.

Ik kan u niet verzoeken, om by my te blyven. Ik ben verftoten, ongelukkig, befchimpt, een bedelaar. Uw vader heeft volmaakt gelyk: ik weet niet waar van gy morgen zult eeten. Ik ben een verachtlyk mensch. Indien gy den band verfcheurt, die u aan honger en gebrek bindt, mag ik niet morren: maar —

BARONES.

Frits!

BARON.

Maar verfchriklyk ware het! verfchriklyk. Zie, ik heb noch vader noch vriend, alles wendt zich van my af. — Geluk en vrede zyn voor eeuwig van my gefcheiden. Indien gy van my gaat, wanneer myn kind van my fcheidt, wat wordt dan van my? O Maria! Maria! ik heb vreeslyk gezondigd, maar ik ben wreed geftraft! uw vader is rechtvaardig, maar die rechtvaardigheid is koud, de liefde is 't niet. Bemint gy my, wees dan barmhartig; verlaat my niet, daar de geheele waereld my van zich floot. (*Omvat haare knieën.*)

BARONES.

Hoor my aan!

BARON.

Wees nu niet goedig, — fpreek niet tederlyk. — ik ben te diep gezonken, als gy teder zyt. Bessis maar, zeg ja of neen! — ja? Laat my dan gaan, en redding

zoe-

zoeken. — Neen? Laat my dan vertrekken, en vraag 'er nooit naar, waar ik gestorven ben.

BARONES.

Ja, ja, ja! ik blyve by u. Ik deel 't geen u treft — ik verlaat u niet.

BARON, *Springt op.*

Maria! — Ach wat kan ik u aanbieden? — Armoede.

BARONES.

Ook de behoefte heeft haare vreugden — behoefte en deugd — arbeid en brood — liefde en trouw — liefde en dankbaarheid zy ons signaal.

BARON.

Ontferm u myner — gy hebt my gered — uw zy myn leven! Ik zal arbeiden. — God helpe my, dat gy door de toekomst 't verleden kunne vergeeten!

BARONES.

Dat zal ik, indien gy niet meer speelt.

BARON.

Nooit meer, nooit!

BARONES.

Misleid my niet. — Deeze hoop alleen zal my ondersteunen. Speelt gy nooit meer?

BARON.

Nooit!

BARONES.

Geef my uw woord! —

BARON, *zucht.*

Ach Maria! — geldt 't dan nog iets by u?

BARONES.

Uw hart geldt alles; daaraan heb ik gelofte gedaan;
Ik wage alles op deeze gelofte.

BARON.

Indien myn hart u kan bedriegen, verlaat my dan,
neem uw kind — en vertrek zonder afscheid te neemen!

BARONES.

Het verbond is gesloren (*Omarmt hem.*) Ik zal met
myn vader spreken. Nooit verlaat ik u. (*Zy vertrekt.*)

BARON.

Nu zal ik 't arrest nogmaals zien tegen te gaan,
(*Hy schelt, Jakob komt*) myn hoed!

JAKOB.

Zeer wel! (*Hy wil vertrekken*)

BARON.

Jakob! — eerlyke ziel! — arm verdragende, God
loone u! — ik kan 't niet. — Maar hoor. Ik ben beter
geworden, ik speel niet meer. Heden avond zullen wy
by malkander gaan zitten, en overleggen, hoedanig ik
arbeiten en geld verdienen kan. Bedenk u, uw raad
zal my zeer dierbaar wezen. Neem de opslagen van
uw rok af; — gy zyt de vriend van ons huis, — wy
zullen nog goede uren doorleven.

JACOB, *kuscht hem de hand.*

Mynheer! — ik kan niet spreken — laat my ver-
trekken.

BARON.

Indien 't besluit, om goed te worden, gelukkig
maakt, —

maakt, — wat moet 't dan zyn, als men goed geworden is. Laat my — ik zal zelf myn' hoed gaan haalen. Ik begeer geen en dienst meer van u, maar vriendschap, vriendschap zullen wy beiden malkander bewyzen tot in den dood. (*Gaat naer de deur toe, waar van Posert hem ontmoet.*)

VYFDE TOONEEL.

DE VOORIGEN, POSERT.

BARON.

Och mynheer van Posert.

POSERT.

Ik kwam nog eens vraagen naar dat zekere tiende gedeelte. *Comment?*

BARON.

Nooit gaan ik met u — nooit. God zal my behoeden!

POSERT.

Och — wat gy zegt! dat is gedetermineerd gesproken.

BARON.

Arbeid en liefde zyn myn doel, myn loon, myne winst! Posert, uwe bank is eene aalmoes tegen den rykdom in myn hart.

POSERT *hoest, en ziet hem aan en zegt zeer koel.*

Gy zyt zeer geëchauffeerd!

BARON.

Jakob, ga by myne vrouw, en zeg haar 't geen ik met den heer Posert, die in 't engelsche koffyhuys de bank houdt, gesproken hebbe. Zeg haar alles.

JACOB.

Met duizend vreugden, en God zal u 'er voor loonen. (*Verirekt.*)

POSERT.

Hm! (*Gaat zitten.*) Eene zonderlinge gebeurtenis! Die *énorme* vrolykheid, die verwondert my toch.

BARON.

En nu vaarwel! God vergeeve 't u, wat gy my hebt afgenomen. Gy ziet my nooit weder. Maar koomt 'er een arme duivel, dol als ik, met zulk verhit bloed als ik, man en vader zoo als ik, — aan uwe bank, en zet zyne arme ziel op een blaadjen; schuif zyn geld weg, zeg dat hy heenen gaa — Doet gy 't slechts, aan een' eenigen — dan zy myn geld u gegund! Adieu (*Gaat*) wy zyn gescheiden.

POSERT, *hoest.*

Wallenfeld!

BARON.

Wat is 't?

POSERT.

Dat is eene absurde propositie. Waar is dat ooit aan eene bank gehoord, dat men iemand zyn geld van de hand wees? he?

BARON.

Doe 't zoo als gy wilt! (*Gaat*) Adieu!

POSERT.

He! en myn geld? — uwe schuld?

BARON.

Morgen — overmorgen —

POSERT.

Den zeventienden *anni currentis* in 't eeuwige leven?
(*Windt zyne horologie op*) Neen, neen! wees *honnête*,
en — en betaal. (*Hoest.*)

BARON.

Ik kan niet.

POSERT.

Niet? (*Hoest*) Van dien helschen rykdom in uw hart,
moogt gy toch dat brokjen in myne bedelaarsbank
werpen.

BARON.

Verftaa my toch —

POSERT.

Ik verftaa maar 't geen, dat klinkt.

Z E S D E T O O N E E L.

VOORIGEN, JACOB.

JAKOB.

Genadige heer! (*Wenkt hem, zy fpreeken zachtkens:*
Stilzwygen.)

POSERT.

Nu? Myne betaling.

BARON.

Loop naer den duivel!

POSERT.

Want, indien men hoog draaft, moet men fpoedig
betaalen. Anders is 't fout.

BA-

BARON, tegen Jakob.

Ik zelf zal daadlyk koomen. Zeg hem dat. Ik kom terstond. (*Jakob vertrekt, Baron gaat nadenkend op en neder.*)

POSERT, *hoest.*

Wie is 'er dan buiten. Zoo als 't schynt, (*Hoest.*) zyn de aktiën gedaald, ha! ha! ha! de zielerykdom is buiten cours geraakt. He?

BARON.

Zyt gy een mersch, Posert!

POSERT.

Wel ja zeker!

BARON.

Stel u in myne plaats.

POSERT, *staat op.*

Dat zoude my inkommodeeren. Myn e plaats is beter!

BARON.

Ik ben op zulken goeden weg.

POSERT.

Wel betaal my dan!

BARON.

Posert — ik ben in groote verlegenheid — ik loogchen 't u niet — ik heb wissel-arrest.

POSERT.

Ja. (*Hoest*) Wanneer men niet inhoudt, en 'er nog zoo — zoo — capricieus by is. —

BARON.

Om duizend daalders. —

POSERT.

En (*Geeuwt*) anders in zulke *miserable* omstandigheden is — dan gaat 't ordinair zoo.

BARON.

Wyk eens van uwe wyze af, wees goed, waag ééns op de kaart van het geluk eens geheelen huisgezins. Neem zuivere dankbaarheid tot intrest — leen my duizend daalders.

POSERT.

God bewaare my! Myn —

BARON.

Posert — ik sta by den afgrond.

POSERT.

Myn beetjen baar geld, dat —

BARON.

Gy hebt immers myn gantsche vermogen gewonnen. —

POSERT.

Dat rouleert in de bank, en —

BARON.

Leen van agt duizend daalders, die my toebehoorden, en die gy naer u gestreken hebt, leen my'er duizend van.

POSERT, *ernstig*.

En dat moet ik u zeggen, daar ben ik bygeloovig in: indien ik iets uit de bank borgde, zoo had ik myn geluk geborgd.

BARON.

Nu dan — dan gaa 't zoo als het kan! — Ik ben gearresteerd. Ik ben verloren!

JAKOB.

Genadige heer! —

BARON.

Spreek luid! — alles zal nu bekend worden.

JAKOB.

De houder van de wissel. — is — hy is zeer dringende. Hy dreigt. —

BARON.

Ik ken dien duivel!

JAKOB.

Hy eischt personeel-arrest op de poort.

BARON.

Hoe?

JAKOB.

Men zeide in de stad, dat gy op de vlucht zoude gaan.

POSERT.

Ja, dat zegt men —

JAKOB.

Dierhalven eischt hy, dat gy gezet worde.

BARON.

Zoo is alles weg, en ik ben niet te redden.

POSERT.

Ja daar heeft nu elk zyne *mesures* te neemen. Ik ben dan toch — medelydender. (*Een onder-officier opent de deur en ziet in 't vertrek.*)

BARON.

Terstond, mynheer — terstond! slechts nog één oogenblik

genblik geduld! (*De onder-officier doet de deur dicht*)
Jakob, gaa by myne vrouw, houd haar slechts één oog-
genblik bezig, dat zy niets merke. (*Jakob vertrekt.*)
Posert — by alles, wat u ooit dierbaar was, bezweert
ik u.

POSERT.

Zekerlyk is 't na te gaan, (*Hoest*) dat, wanneer gy
eens gearresteerd zyt, de andere schuldenaars ook zul-
len opstaan —

BARON.

Moet myne getrouwe vrouw vóór de gevangenis jam-
meren? —

POSERT.

Nu 'er is immers hulp — toegegrepen!

BARON.

Waar is hulp?

POSERT.

Word myn *croupier*, ik ben een goeden bloed —
dan betaal ik de wissel, als voorschot op uw tiende
gedeelte.

BARON.

Neen, neen! in eeuwigheid niet! Ik kan niet, ik
kan niet.

POSERT.

Dan betaal ik den kaerel —

BARON.

Liever gearresteerd —

POSERT.

Indien gy uw part zoo tien jaaren hebt getrokken,
uwe

uwe eigene bank kunt etablisseeren, en de vroomheid chicaneert u dan nog — of de noblesse — wat weet ik 't, wie van beiden! nu — dan, kunt gy een weeshuis stichten, en nog jaarlyks (*Hoest*) eene gedachtenis-redevoering fundeeren.

BARON.

Pofert! eene goede daad beloont zich zoo zoet.

POSERT.

Een zuiver tiende gedeelte is toch zeker eene milde daad! — (*De onder officier ziet in 't vertrek, maakt de deuren geheel open, men ziet eene wacht van drie man.*)

BARON, *wringt de handen.*

POSERT, *ziet op zyne horologie.*

Wel nu — gy wilt liever in arrest kuieren, en de vrouw laten rondzwerven. Mynen wegen! Maak dan gedichten in uwe gevangenis. Ik teekene in op tien exemplaaaren. Ik wil myne vyf en veertig dukaaten ook nog laten staan. Het is laat. — Adieu! (*Hy gaat.*)

BARON.

Pofert! —

POSERT.

Wat is 't? — (*Hy komt terug.*)

BARON.

Pofert! Neen, niets! gaa! — Ik bidde u — gaa spoedig heen — dit oogenblik is verschriklyk — gaa!

POSERT.

Nu ja, ik gaa immers ook. (*Hy gaat*)

BARON, *wanhoopend.*

Posert!

POSERT.

Nu! wat wilt gy dan!

BARON, *reikt hem de hand toe.*

Daar!

POSERT.

Wat moet dat? —

BARON.

Neem my — heb my — ik ben aan u verkocht met
lyf en ziel; God zal 't van u eischten; ik kan niet an-
ders — betaal nu!

POSERT.

Zyt gy myn *Croupier*?

BARON.

Ja toch! — in 's duivels naam! ik ben 't!

POSERT.

Wie vloekt 'er dan zoo godloos? —

BARON.

Betaal nu!

POSERT.

God verleen ons geluk en zegen, (*Hoest*) ik zal met
den man spreken. —

BARON.

Betaal nu!

POSERT.

Borg voor u zyn. Hy kent my.

BARON.

Daar betaal, — blank en baar — Voor eene borgtogt
ben ik niet te koop. Geld wil ik.

POSERT.

Nu, heden avond zyt gy dus aan de bank!

BARON.

En morgen in de hel? niet? *Allons*, kameraad, hier geld!

POSERT.

Heden avond begint uw salaris. Maar gy moet op-
passen. Want —

BARON, *staat zich voor 't hoofd.*

Ik ben leerzaam.

POSERT.

Want 'er koomen bekwaame heeren aan de tafel.
Nu — uw handslag 'er op!

BARON, *reikt hem de hand toe.*

Daar dan — Neen! die hand niet! die hebbe ik myne
vrouw gegeven — tot eene gelofte van deugd. Ach
God! — Ach Maria! — Maria! — Maria! de liefde — de
dengd — de nood verkopen my aan de ondeugd! —
Daar neem beide de handen! neem my geheel! om-
hels my! laat my niet meer uit uwe klauwen los!
maar geef nu geld!

POSERT.

Daar is een ring van twaalf-honderd daalders tot dat
ik t'huis kome — laat hem die ten pande. Binnen 't
nur kunt gy 't geld by my haalen!

BARON.

Geef hier! (*Hy gaat de deur uit.*)

POSERT.

Zoo, nu heb ik myn man, nu kan ik toch als 't niet
druk

druk loopt, in Godsnaam gaan slaapen, als 't 'twaalf uren is; En hy is een edelman — 't heeft meer aanzien! — 't belet meenige impertinente vraag, hy weet ook den degen te gebruiken — dan kan men toch (*Hoest*) die insolente navragers ook hier en daar een weinig op de kneukels kloppen. Men word zekerlyk dit en dat gewoon, en God-lof, ik heb een yzer voorhoofd verkreegen. Maar zoo een klant is jong, en is beter op alles gevar; hy zal wel toehappen, wanneer hy maar eerst eens zuik een zuiver sommetjen naer zich gestreken heeft, in den beginne zal hy een weinig *generoux* willen weezen — naderhand — gaat dat ook over?

BARON, *kooft terug.*

Nu — die schurk is betaald! onze koop gesloten! wanneer moet ik myn geweten afzweeren!

POSERT.

Wel, God wille ons genadig weezen, — nooit! — als die kaerel 'er maar geene steenen uitbreekt!

BARON.

Wees gerust! gy hebt zoo even een goeden steen uitgebroken. Zeg my nu de geheele helsche praktyk op éénen keer! Wat moet ik leeren, om u van nut te weezen?

POSERT.

Zonderling! (*Hoest*) om van de deugd te spreken! — Men kan toch niet deugdzaam weezen, als men niets te eeten heeft!

BARON.

Juist! eere zy uwe filosofhie! Ik worde ook alleen daarom slechts een komplete gaauwdief, op dat myne vrouw brood hebbe.

POSERT, *hoest.*

Ik erger my over diergelyke gezegden.

BARON.

Geef my nog geld! Hier geld!

POSERT.

Hoe? nog meer geld?

BARON.

Nog iet op de ziel! Ik wil myne vrouw geschenken geeven, en ook aan mynen ouden bediende. Ik wil geweende traanen betalen en voorschot geeven op verwenschingen.

POSERT.

Hoe veel begeert gy dan?

BARON.

Vyftien louis d'or!

POSERT.

Eén.

BARON.

Mensch, biedt my meer voor myne ziel.

POSERT.

Nu! daar hebt gy 'er drie!

BARON.

Vyf! geen penning minder, of ik zeg u den koop op! vyf louis d'or.

POSERT.

Nu! daar dan! (*Hoest*) maar 't is verschriklyk veel.

BARON.

Gy krygt ook veel! — Nu ten einde ik u in onzen eerlyken handel niet bedriege, zoo zeg my terstond al 't goede, dat ik nog moet afleggen. —

POSERT.

God staa ons by! zoude men niet denken —

BARON.

Dat ik myn handwerk verstond? dat toch wel nog niet. Gy hebt een goeden vangst aan my gedaan.

POSERT.

Alles gaat by my billyk en ordentlyk.

BARON.

Hoor! neem my spoedig in de leer. (*Heimlyk*) Indien gy dan een oom weet, ryk als een Nabob, koud als een steen, en roofzuchtig gelyk wy, — bezorg my dien aan de bank. Ik zal hem zoo uitkleeden, dat hy zyn lyk aan ons verpanden moet.

POSERT, *kuscht hem.*

Gy, gekke duivel!

BARON.

Weg! — die plaats heeft myne vrouw heden gekuscht — maar indien 'er een arme duivel kooft, als ik — Posert, jaag my dan van de bank af. — Ik roep hem luid toe: weg van hier! wy wagten op uwe ziel. Dan staa ik op en verhaal myne geschiedenis en — (*Bedeekt zyn gezicht*) Allons voort! Champagner! — hier.

Champagne tot in den nacht. — zoo dikwyls myn geweten spreekt. — Champagne! zoo dikwyls my aan uwe zyde eene rilling overvalt, stroomde die vuurdrank door myn bloed, en zwemmen de droevige overblyfselen der deugd weg. Roof en Champagne is 't paswoord — (*Verschrikt, bepeinst hy*) Ik heb wel is waar: (*Teder*) myner arme Maria een ander paswoord gegeven, koom koom! zy heeft my slechts gesmeekt, gy hebt my gekogt, — roof en champagne! dat is 't woord! (*Hy gaat, wordt zyne vrouw gewaar en verschrikt.*)

Z E V E N D E T O O N E E L.

DE VOORIGEN, BARONES.

BARON.

Zyt gy daar? wat begeert gy? wilt gy my nog éénmaal zien, Maria!

BARONES.

Gy hebt my, door Jakob, zulke hartlyke dingen doen zeggen. —

BARON.

Niet waar? O Dat gaat nu geheel anders! ik ben ryk geworden.

BARONES.

Lieve Frits — is dat waar?

BARON.

Gy moet my niet aanzien. Dat is de man, die is 't werktuig, (*Hy grijpt haare hand en dringt haar naar hem*)

hem toe) die heeft 't geld gegeven; hy heeft de wissel betaald: want ik zoude gearresteerd worden, moet gy weeten.

BARONES.

Mynheer, uwe goedheid verdient —

BARON, *trekt haar snel terug.*

Stil! dank hem niet — dank hem niet! (*Laat haar staan en gaat van haar af*) Hy heeft u onmenschyk bestolen. —

POSERT.

De genadige vrouw weet immers niet wat zy denken moet. —

BARON.

Zy weet het niet Godlof! maar zy zal het weeten, en dan — vaarwel, Maria! omhels my!

BARONES.

Frits, om 's hemels wil wat deert u?

BARON.

Nog zyn deeze handen rein van euveldaad, — nog weent niemand over my, dan gy! Eénmaal zal 't anders zyn. — ô God! God! de nood heeft my 'er in gewikkeld, myn kwaade wil niet, neen, myn kwaade wil niet.

POSERT, *ergerlyk.*

Hoor, ik heb nu wel, en gaa heenen.

BARON, *herstelt zich.*

Gy hebt gelvk! mynheer van Posert, — vergeefmy! — omhels my, Maria! heel hartlyk —

BARONES, *nadat zy hem omarmd heeft.*

Moeten wy dan scheiden, Frits?

BARON.

Ik vertrek niet. Wat gy éénmaal moet doen — verbergt 't noodlot nog in duisternis. (*Hy valt voor haar neder, en omvat haare knieën.*) Deugd ontvang myne huldiging. (*Springt op en vat Posert by de hand.*) Voort, kameraad! Roofen Champagne. (*Zy vertrekken.*)

BARONES.

Frits — Frits! — om Gods wille hoor my! indien uw woord u heilig is, zo hoor my! (*Volgt hem.*)

VIERDE BEDRYF.

*Het tooneel verbeeldt een voorvertrek in 't huis
van den geheimraad.*

EERSTE TOONEEL.

HOFRAAD, SECRETARIS, *beide naer behooren
feestlyk gekleed.*

HOFRAAD.

Wat ik u zeg, Wallenfeld heeft de wissel betaald, en is met Posert in engagement als Croupier, als knecht aan de bank.

SECRETARIS.

Croupier — van den lieven Posert! Nu dan is hy slecht genoeg, maar niet arm genoeg!

HOFRAAD.

Posert wil zich zoo eene soort van aanzien door de naam en houding van Wallenfeld geeven; die kaerel is hoogmoedig.

SECRETARIS.

Wy kunnen daadlyk gewaar worden, hoe dat alles in elkander zit. Posert heeft te vooren een ander heelder gehad — een zekeren Aäron, dien heeft hy nu weggezonden. Die vertrekt van hier en heeft heden morgen goud by my ingewisseld. — Indien gy deezen in de

gaauwigheid wilde uithooren. — die kaerel is buitendien van Pofert gedegoûteerd.

HOFRAAD.

Goed uitgekeeken, goed!

SECRETARIS.

Ik kan op dit oogenblik niet van hier, uit hoofde van de plegtigheid, die heden zal plaats hebben — de kaerel woont in 't engelfche koffyhuys. —

HOFRAAD.

Ik zal hem by my doen koomen.

SECRETARIS.

Daadlyk. Is dat alles waar van den baron, dan is 't zoo te draaijen, dat myn genadige heer hem by den kop kan vatten.

HOFRAAD.

Hy is gefield op zyn familie-naam.

SECRETARIS.

o Daar is geen genade! Maar — hoedanig raakt men hem kwyd?

HOFRAAD.

Indien de oom hem doet arresteeren —

SECRETARIS.

Door de politie? dat doet hy niet. De familie-naam gedooft dat niet. Hm! (*Hy bedenkt zich*) 't Moest zoo een — een — hoe zal ik zeggen! — een arrest evenredig aan zyn' staat zyn, — dat moest zoo — verstaat gy my — als of men hem wilde spaaren, zonder onderzoek, eensklaps — als een donderslag koomen.

HOF-

T O O N E E I S P E L. 57

HOFRAAD.

Deswegens zoude men zich aan den oorlogsminister kunnen wenden aan den ouden generaal, want die haat hem buiten dat.

SECRETARIS.

Wanneer men hem als verkwister en wegens een als edelman gehouden slecht gedrag tot korrektie eensklaps, 's nachts, in een koets zoo als van wege de familie, — op eene bergvesting konde brengen. — De oom zoude de onkosten betalen.

HOFRAAD.

Dat gaat, dat moet zoo geschieden, dat geschiedt. — 'Er was zoo eene soort van schoolheer by my, die voor hem kwam smeeken, dien zende ik naer oom toe. Ik zeg dat hier hoop ware — dat hy de ellende maar goed moet afschetsen.

SECRETARIS.

Wanneer hy het geschetst heeft, laat my dan maar opstoken. Terstond ter zaake, myn waarde!

HOFRAAD.

Ja, zoo lukt 't. Maar à propos! daar is de luitenant Stern, de vader van Wallenfeld hier aangekoomen; of dat geene strek door onze reekening maake?

SECRETARIS.

Dat zegt niets! ô lieve God, die maakt geen water vuil, haast u maar, myn waarde!

HOFRAAD.

Laat den geheimraad maar niet los, dat nog heden
alles

alles schriftlyk wegens de ervenis in orde gebragt worde. Uwe erfportie, lieve Gabrecht, rekene gy naer myne dankbaarheid.

SECRETARIS.

Wy kennen malkanderen immers.

HOFRAAD.

Adieu, Papa! (*Hy vertrekt.*)

SECRETARIS.

't Zou my zeer ongelegen koomen, indien deeze niet erfgenaam wierd; de heer Frits, indien hy weder in genade konde geraaken, zoude my allerspoedigst ten huize uit promoveeren. Hy heeft weder geld? — vervloekt! hy moet hier van daan, anders heb ik geen gerusten nacht meer.

T W E E D E T O O N E E L.

SECRETARIS, STERN, BEDIENDE.

BEDIENDE.

Indien gy my niet wilt gelooven, hier is onze heer Secretaris! vraagt 't dien.

SECRETARIS.

Wat is 't?

BEDIENDE.

Die heer wil niet geloven, dat zyne excellentie niet t'huis is. Nu kunt gy 't hooren. (*Vertrekt.*)

SECRETARIS.

Nu éénmaal zoo goed als duizendmaalen, hy is niet t'huis! Wat is 't dan? —

STERN.

STERN.

Dan wacht ik hier tot dat hy t'huis koomt.

SECRETARIS.

Hm! zonderling! Ik heb echter bezigheden, kan daar niet gaan staan, en —

STERN.

Gy gelieve u niet te laten flooren.

SECRETARIS.

't Is ook niet gebruikelijk, dat men zonder verlof hier wagt. Wie is myn heer?

STERN.

Luitenant Stern.

SECRETARIS.

Och zoo! — zoo! zoo! de heer luitenant? de vader van de —

STERN.

Juist zoo.

SECRETARIS, medelydende.

De heer luitenant? (*de schouders ophaalende*) ja lieve God! — ga zitten, heer luitenant.

STERN.

Dat behoeft niet!

SECRETARIS.

Ja — dat zyn — zoo — droevige omstandigheden.

STERN.

Ik verzoek geen beklag. —

SECRETARIS.

Zo, zo! wilt gy dan kan ik u — een glaasje wyn, — (*Stern schudt 't hoofd*) wat Mallaga, of —

STERN.

STERN.

Ik verwagt hier niets zoets!

SECRETARIS.

Neen, in ernst, *sans façon*.

STERN.

Façon zal ik niet veel maaken.

SECRETARIS.

Zo, zo, wat wenscht de heer luitenant, zoo by zyne excellentie te verrichten?

STERN.

Gy zyt een nieuwsgierig oud man.

SECRETARIS.

In 't geheel niet! (*Opgeblazen*) maar hier in huis gaat alles zoo door myne handen.

STERN.

Dat zal ik niet!

D E R D E T O O N E E L.

DE VOORIGEN, een bediende komt door eene zydeur
 en opent de middeldeuren; de GEHEIMRAAD
 treedt binnen.

STERN.

Dat is waarschynlyk de heer geheimraad — mynheer
 baron —

SECRETARIS, tegen Stern.

Pst! pst! nu niet! pst!

GEHEIMRAAD, blyft staan en ziet beiden strak aan.
 Wat is 't?

SECRETARIS.

't Is! —

STERN.

Een man, die u wenschte te spreken.

GEHEIMRAAD.

My te spreken? (*Hy treedt voor.*)

STERN.

Genadige heer! wy zyn helaas bloedverwanten geworden. —

GEHEIMRAAD, *ziet den secretaris aan.*

Verwanten? ik zoude niet weeten —

SECRETARIS, *glimlaggende.*

Luitenant Stern?

STERN, *tegen den geheimraad.*

Wees zoo goed deeze menschen wegtezenden, wy moeten alléén spreken.

GEHEIMRAAD, *verlegen.*

Alléén?

SECRETARIS, *waarschouwende.*

Uwe excellentie!

STERN.

Of niet alléén — zoo als gy beliest!

GEHEIMRAAD, *tegen den bedienden.*

Gaa. (*Tegen den Secretaris*) Gy blyve. (*Tegen Stern*)

Wat moet 't?

STERN.

Uw neveu prostitueert myn naam!

GEHEIMRAAD.

Hoe heet gy!

STERN.

STERN.

Ik heet Stern, en die naam is overal eerlyk, waar hy opgeroepen worde.

GEHEIMRAAD.

Ik heb myn *neveu* onterft, bemoei my nu met niets meer.

STERN.

Ik neem myne dochter en myn kleinzoon mede.

GEHEIMRAAD.

Daaraan doet gy wel!

STERN.

Ik koom ook niet om daarover te spreekken, maar over uw *neveu*. Hy deugt, wel is waar, niets, maar hy moet toch leeven. Ik ben arm. Gy zyt ryk. Zult gy hem laten bedelen?

GEHEIMRAAD.

Ik geef hem niets, in 't geheel niets.

STERN.

Dat is onbillyk.

SECRETARIS.

Ei ei!

GEHEIMRAAD.

Ik ben het bedelen moede. Maar is uwe dochter gesepareerd, en kan hy door eene met zynen stand overeenkomstige *mariage* zyn geluk maaken; dan is 't my lief; maar nu doe ik niets.

STERN.

Hy behoudt myne dochter niet, indien hy ook eene mil-

millioen van u kreeg; maar gy zyt verplicht hem te onderhouden!

GEHEIMRAAD, *tegen den Secretaris.*

Verplicht! hoor eens?

STERN.

Verplicht! Gy hebt hem tot bedelaar groot gebragt. Wat heeft hy geleerd? ryden, schermen, dansen, speelen, muzyk, en eene quitantie verkeerd en onleesbaar schryven, — bezat hy wetenschappen; dan had hy nu uwe hulp niet nodig.

GEHEIMRAAD.

Adieu, mynheer Stern.

STERN.

De monarch noemt my luitenant. — Gy geeft uwen neef dus niets?

GEHEIMRAAD.

Neen.

STERN.

Wel — maak dat met uw hart uit. Nu heb ik voort my nog iets met u uittermaaken, met uw wapen.

GEHEIMRAAD.

Met myn wapen? wie tast dat aan?

STERN.

Gy! Gy-zelf!

GEHEIMRAAD.

Ik ben buiten my zelven!

STERN.

Voegt 't eenen man van uwen stand, door slink-

G

sche

sche wegen een oud wél-gediend hebbend officier van een lang verdienden militairen graad te beroven?

GEHEIMRAAD.

Wien heb ik 'er van beroofd?

STERN.

My.

GEHEIMRAAD.

Hoe? —

STERN.

Een zeker jong mensch van hier, een zekere Gabrecht, een knaap van twee- en- twintig jaaren zal door uwe protectie myn kapitein worden.

SECRETARIS.

Menageer u, deeze Gabrecht is myn zoon! —

STERN.

Heer geheimraad, gy kent my nu. Op myn gelaat ziet gy 't verdriet van langjarige achteruitzetting en — (*Geeft hem papieren*) daaruit kunt gy u van myn gedrag en van myne wonden overtuigen; als eerlyk man zyt gy schuldig, den oorlogsminister, dien uwe sollicitatie voor Gabrecht verrast heeft, te onderrichten, dat gy u overhaast hebt.

GEHEIMRAAD.

Hoe?

STERN.

En dat weldra: want myn onvermogen veroorlooft my geen kostbaar verblyf. Morgen ogtend ten zes uren reize ik af. Stel den oorlogsminister myne papieren ter hand.

hand. Zodra gy my deeze rechtvaardigheid bewezen hebt, zal ik my by hem aanmelden.

GEHEIMRAAD.

Gy zoud — voorby gegaan zyn? —

SECRETARIS.

Gy moet begrypen, dat myn hooge begunstiger zyne protectie verleen kan, aan wien hy wil, zonder dat een ander daartegen iets te zeggen heeft.

STERN.

Een vier- en- zestigjarige luitenant — heer baron! heer baron!

GEHEIMRAAD, *tegen den secretaris.*

't Is zeker erg — maar men moest eens met uw zoon spreken, dat die — —

SECRETARIS.

Och neen! wat gaat dat myn zoon aan? De heer luitenant gelieve den gewoonen weg inteslaan, by den oorlogsminister te gaan.

STERN.

Ik wil den gewoonen weg niet inslaan; dat ziet gy toch wel. Ik ben dien lang genoeg gegaan, ben vergeeten en achter uit gezet. De naam van Wallenfeld kost my traanen en ergernis genoeg, de een plundert myn hart, de ander myne eer. Gy hebt gemankeerd; maak 't goed, of ik stoot tegen uw wapen, dat de edelman den krygsman voldoening geeve, één van beiden moet gy doen, wat begeert gy?

GEHEIMRAAD.

Gabrecht — wat dunkt u?

SECRETARIS.

Zie, heer luitenant, gy hebt uwe jaaren: — Indien men u nu een stuk geld —

STERN, *tegen den geheimraad.*

Bezorg u toch voor uw geld een beter spreekker, dan die oude pennenkoker daar.

GEHEIMRAAD.

Wat moet ik dan? — wat wilt gy? —

STERN.

Dat gy goed maake, 't geen gy bedorven hebt, of dat wy met malkanderen pistoolen wisselen.

SECRETARIS.

O Myn God! een aanslag op het leven van uwe hooge persoon!

STERN.

Dat begrypt mynheer niet, mynheer de baron is een edelman.

GEHEIMRAAD.

Zeer juist.

STERN.

't Is al laat —

GEHEIMRAAD.

Ik geef heden eene *fête*, waar ik niet wel af kan. — Nu laat 't dan weezen! Ja! — In Gods naam — ja ik zal den misflag weder goed maaken.

STERN.

Ik dank u. Dat is eerlyk!

GEHEIMRAAD.

Zekerlyk ben ik eerlyk, ik zal met den oorlogsminister spreken.

TOONEELSPEL.

SECRETARIS

Maar myn zoon! —

STERN.

Wanneer zult gy met hem spreeken?

GEHEIMRAAD.

Binnen — binnen — ja — binnen!

STERN.

Goed. Over een uur zal ik my by den oorlogsminister doen aandienen. De heer baron geeve hem myne getuig-schriften over, en hier mede hebben wy met malkanderen afgedaan. (*Vertrekt.*)

VIERDE TOONEEL.

GEHEIMRAAD, SECRETARIS.

Gabrecht!

GEHEIMRAAD.

— SECRETARIS.

Uwe Excellentie!

GEHEIMRAAD.

Hy heeft my in *eene enorme transpiratie* gebragt, die —

SECRETARIS.

Zoo vermetel als die kaerel was —

GEHEIMRAAD.

Gy hebt my slecht in die zaak gediend — gy.

SECRETARIS.

Het vaderlyk hart! moet dan myn arme zoon onderdoen?

GEHEIMRAAD.

Moet ik dan met hem vechten?

SECRETARIS.

God wille ons genadig bewaren!

GEHEIMRAAD.

Uw zoon is immers soldaat —

SECRETARIS.

Ja, in zoo verre —

GEHEIMRAAD.

Dan kan hy 't immers tegen den luitenant opvatten.

SECRETARIS.

Ach God! —

GEHEIMRAAD.

Wil kapitein weezen: — dan moet hy ook eens losbranden.

SECRETARIS.

't Kind is zoo teder gebouwd! —

GEHEIMRAAD.

Maar ik dan?

SECRETARIS.

Ach God! een waar heiligdom voor ons! by lief en leed niet! — maar moet die brutale man dan winnen?

GEHEIMRAAD, *denkt na.*

Hy was brutaal, geloof ik.

SECRETARIS.

Tegen zulk een heer?

GEHEIMRAAD.

Dat is wel waar!

SECRETARIS.

Voor te schryven! en heeft hy zich niet aan strafwaardig wantrouwen omtrent zyne excellentie den heer oorlogsminister, door de alledubbeltinnigste gezegden te buiten gegaan?

GEHEIMRAAD.

Gy hebt gelyk!

SECRETARIS.

Die ik betuigen kan. Hy heeft u uitgedaagd. Hebben wy niet een allergenadigst duel-mandaat?

GEHEIMRAAD.

Zekerlyk, maar ons gelyken —

SECRETARIS.

Een heer van uwe jaaren te provocceeren!

GEHEIMRAAD.

De luitenant is twaalf jaaren ouder dan ik!

SECRETARIS.

Daarom juist. 't Is een invalide. Wat zal die met avancement doen?

GEHEIMRAAD.

Hy moest in rust gaan leeven; dat is waar.

SECRETARIS.

Met den rang van kapitein.

GEHEIMRAAD.

Daarom zoude men kunnen verzoeken, daar hebt gy gelyk in.

SECRETARIS.

Ryd naer den heer oorlogsminister toe, en doe dat.

GEHEIMRAAD.

Maar hy zal zyne bekwaamheid tot den dienst bewyzen, — en die papieren hier, die getuigfchriften, die ik zelf den minister moet produceeren —

SECRETARIS.

Hm! die kunt gy immers vergesten hebben —

GEHEIMRAAD.

Ik heb myn woord gegeven —

SECRETARIS.

Nu dan spreekte gy over zyne brutaliteit!

GEHEIMRAAD.

Dat wel!

SECRETARIS.

Hoogstdezelve bewyst eene moord-zucht, het duël.

GEHEIMRAAD.

Dat gaat.

SECRETARIS.

Uw groote naam — en de luitenant daarentegen een gek.

GEHEIMRAAD.

Een onrustig hoofd.

SECRETARIS.

Een Don Quichot.

GEHEIMRAAD.

Een gevaarlijk man —

SECRETARIS.

Moet weg!

GEHEIMRAAD.

Juist. Laat de koets voorkomen.

SECRETARIS.

Terftond. (*Vertrekt.*)

GEHEIMRAAD, *wischt zyn voorhoofd af.*

Hy heeft 't my benaauwd gemaakt — die gemelyke man. Hy is zekerlyk arm. Nu — ik zal hem in 't eind wat geeven.

V R F D E T O O N E E L.

GEHEIMRAAD, SECRETARIS, *daarna de* RECTOR.

Daar is een braaf redelyk man — een zekere Rector Berger, die smeekt onderdaanigst, en met de gehoorzaamste *devotie*, of hy zyne opwachting moge maaken!

GEHEIMRAAD.

Wat wil die schoolmeester?

SECRETARIS.

Hy smeekt zoo weemoedig —

GEHEIMRAAD.

Laat hem koomen (*Secretaris vertrekt.*) 't Zal eene kollekte weezen. (*Hy haalt zyne beurs uit. Secretaris en Rector treden binnen.*)

juu
ezet.

SECRETARIS.

Daar, dat is zyne excellentie — Maar vryuit gesproken! — vryuit! —

RECTOR.

Uw' allergehoorzaamste —

GEHEIMRAAD.

Eene kollekte?

RECTOR.

Ware wel nodig, indien ik niet uw menschlyk hart en aangeërfde grootmoedigheid vooraf privatim wilde oproepen. De arme, ongelukkige man —

ZESDE TOONEEL.

VOORIGEN, BEDIENDE.

BEDIENDE.

't Rydtuig is voor.

GEHEIMRAAD, *tegen den Rector.*

Zulke menschen hebben altoos lange historien. — Ik behoef niets te weten. Daar is geld.

RECTOR.

Indien hoogstdezelve gewoon is zóó te geeven, dan ben ik niet gewoon zóó te neemen. De arme ongelukkige man is uw neef, de baron van Wallenfeld.

GEHEIMRAAD, *steekt het geld weder by zich.*

Die? dien geef ik niets. Spreek met myn' secretaris. Ik moet uit. (*Gaat heen.*)

LUIG

SECRETARIS.

Uwe excellentie gelieve nog te vertoeven! 'Er mogt eene extremiteit in de zaak weezen.

RECTOR.

Ja! 't helsche vuur zelf is in de zaak.

GEHEIMRAAD.

Spreek!

SECRETARIS.

Och, gy kristlyk eerlyk man! Hoe is 't dan met den baron?

RECTOR.

Hy is wanhoopend, heeft zich uit honger en gebrek by valsche speeiers begeeven.

SECRETARIS.

Dat God zich zyns ontferme!

RECTOR.

Nu ja. Als God zich ontferme, hoe geschiedt dat? door menschen, die kunnen helpen. Hier de heer geheimraad als vaders broeder —

SECRETARIS.

Maar zyne excellentie is zeer boos op hem, en dat te recht.

RECTOR.

Maar de arme ziel gaat immers by den verharden speeler verloren! De kaerel, die hem in des satans naam in de klauwen heeft, de heer van Posert — is een van hen, die de Heer getekend heeft; en juist nu word dat geheele duivels-rot door de policie nagezet.

SECRETARIS.

Wat gy my zegt? Uwe excellentie! van de policie! de hooge naam van Wallenfeld! ach, God! God!

GEHEIMRAAD.

't Is verschriklyk! Wat kan ik dan doen? (*Secretaris spreekt stil met hem. De geheimraad denkt na.*)
Meent gy?

SECRETARIS.

Ja, want anders! — (*Spreekt weder zacht met hem.*)

GEHEIMRAAD, na dat hy gesproken heeft.

Dat is waar.

RECTOR.

'Er is een jong mensch uitgekleet, wiens curator de zaak verder wil trekken. Ik ken den jongen mensch en den curator, De zaak is lelyk — zeer lelyk. Daar ik nu den heer baron dank verschuldigd ben, zoo bid ik hier dringend en dierbaar, dat men hem toch vooraf van daar weg brenge, en hem redde.

SECRETARIS.

Nu wy zullen zien. Wie is dan uitgekleet?

RECTOR.

De zoon van een predikant, die hier eene erfenis voor zynen vader gehaald had.

GEHEIMRAAD.

Met dien zoude men valsch gespeeld hebben?

RECTOR.

Dat meent zyn vriend, de licentiaat Wieder.

GEHEIMRAAD.

En was myn neveu 'er by?

RECTOR.

Helaas!

SECRETARIS.

En wist hy van 't bedrog?

RECTOR.

Myn zoon vreest het?

SECRETARIS.
Nu, uwe excellentie?

GEHEIMRAAD.
Gy hebt gelyk. Hy moet weg. (*Vertrekt.*)

RECTOR.
Wie moet weg? waarheen? wie?

SECRETARIS.
Zyne excellentie rydt naer den heer oorlogsminister.

RECTOR.
Zoo! en ik gaa 'er heen.

SECRETARIS.
Wat? naer den —

RECTOR.
Naer den heer oorlogsminister. Ja, ja! 't is hier by die
hooge bloedvriendschap zeer koel toegegaan. 'Er mogt
welligt daar des te heeter geden onceerd worden. Ik heb
echter de onsterflike ziel willen redden zonder 't ligchaam
te verderven. Derhalven wil ik 'er my heenen begeeven —

SECRETARIS.
Gaa liever aan de bank by den baron —

RECTOR.
Daar zoude ik beschouwd worden als een versleten

grieksch woordenboek. Neen ik merk wel, wat men my
nog zal opleggen. In Gods naam! frisch 'er op in! 't
Is eene geeslyke patrouille tegen den boozen vyand.
(*Hy vertrekt haastig.*)

SECRETARIS.
Dat koomt my ongelegen. Hm! hm! (*Hy bedenkt
zich.*)

zich.) De baron is in nood — een stuk gelds, dan geeft hy my rust, dat de oude luitenant ons niet meer kwelt. — Ik maak hem bang met de vesting, — jaag hem 't land uit. Zoo zyn allen geholpen. Frisch! 't is eene waereldlyke patrouille voor have en goed! (*Hy vertrekt.*)

Z E V E N D E T O O N E E L.

Het tooneel verbeeldt een vertrek by den baron.

JAKOB, *is op den achtergrond bezig met goed te pakken*, BARON *treedt binnen, den hoed verkeerd, zyn halsdoek zeer los gebonden, met alle tekenen van wyn-vrolykheid en van verhitting.*

BARON.

Hei daar! — Jakob! — Jakob! spoedig, oude knaap! koom hier by my!

JAKOB, *droevig.*

Genadige heer!

BARON.

Wat is dat? Inpakken? wie heeft u dat bevolen?

JAKOB.

De heer luitenant. —

BARON.

Pak uit! ontwaak, oude dreamer! wees wel gemoed! (*Hy werpt hem een daalder toe*) Daar is geld! waar is myne vrouw?

JAKOB.

Daar in de kamer, zy doet 't kind leezen.

BA-

BARON.

Roep haar hier! — Neem uw geld op — roep haar hier! neem uw geld op. (*Jakob doet het en vertrekt.*)

JAKOB.

Genadige heer.

BARON.

Champagne voor ons.

JAKOB.

Ach God!

BARON.

Gy moet Champagne haalen. Kaerel, gy moet drinken.

JAKOB.

Champagne en traanen? Ach!

BARON.

Traanen zyn dwaasheid: weg 'er mede! (*kuscht hem.*) Geluk en Champagne! daar is geld — voort — haal wyn! haast u, de ellende heeft een einde genomen! voort. (*Jakob vertrekt. Baron roept aan de deur van 't kabinet.*) Maria! — Vrouw! — Maria — koom by my, koom.

A G T S T E T O O N E E L.

BARON, BARONES, KAREL.

BARON.

Hebt gy gegeten, arme vrouw? (*Tilt Karel omhoog.*) Koom aan myn' hals, jongen! daar hebt gy geld, Maria! daar Karel, daar hebt gy geld, laat speelgoed voor u haalen!

VRO-

vrolyk, Maria — vrolyk! ik moet terstond weder voort; ik heb u maar eerst weder eenmaal vrolyk willen zien.

KAREL.

Daar moeder! neem gy 't geld; gy hebt 't niet.

BARON.

Gy moet 't houden. Speel 'er mede, schenk 't uwen speelgenooten, laat printen voor u koopen — het rad heeft zich gedraaid — loop heenen, jongen, en wees blyd! uw vader is vrolyk. Spring rond, kind, uw vader is vrolyk!

BARONES.

Wat is dat? hoe moet ik dat uitleggen?

BARON.

Geluk, wyn en liefde! het geluk heeft geld bezorgd, de wyn verstand gegeven, (*Omhelst haar*) de liefde bekroone een en ander. Morgen gaan wy naer Aken.

BARONES.

Uwe vrolykheid is woest; zy verschrikt my.

BARON.

Stil 'er van! weg met de bedachtzaamheid! weg met de weemoedigheid en de ellende! wy worden ryke lieden. De wyn heeft my verstandig gemaakt, en billyk omtrent u.

BARONES.

Hoor my aan. Zo lang gy droevig waart —

BARON.

Geene zedenleer; zy maakt bedelaars, en kleinmoedige bedelaars. Ik ben ryk, sederd dat ik vrolyk ben.

BARONES.

Sederd wanneer zyt gy vrolyk? moogt gy 't weezen?

BARON.

Of ik 't mag (*hy zucht*) Maria! (*hy geeft haar de hand*) lieve Maria! (*hy ziet haar een poos aan.*)

BARONES.

Wat deert u?

BARON.

Dat moet gy niet vraagen! nu niet. (*Hevig*) Maar dat kan ik u zeggen, de menschen zyn roofdieren; allen, allen! ze hebben aan my geknaagd, zoo gretig, zoo wreed, dat gy 'er bynaër door van honger gestorven waart. (*Goedmoedig*) Hebt gy dan gegeten? arme Maria; 'er kooft daadlyk alles, ook wyn... Hoe gaat 't u, arm wyf?

BARONES.

Gy hebt dus weder gespeeld?

BARON.

Ja, ik heb gespeeld, 't was myn pligt. Ik moet weder hebben, wat my toebehoorde, ik en gy, en Karel. (*hy omvat haar*) Uwe wangen moeten hunnen blos weder hebben; rykdom en goeden cier moeten weder kniltjens vormen, de glimlagch moet het diepe spoor der traanen weder effen maaken, (*kuscht haar hevig*) daarom heb ik gespeeld. Wat hebt gy 'er tegen?

BARONES.

Uwe gelofte.

BARON.

De honger en de schande hebben dezelve verbroken: zie my niet betekenend aan. De geheele waereld is een godloos kaartspel, waar die winnen, die de kaart geeven; by ons geschiedt 't maar spoediger dan in 't gemeene leven, dat is 't geheele onderscheid tuschen den speeler aan de faro- en den speeler aan de schryftafel.

BARONES.

Alles is verloren, 'er is geene hoop meer! —

BARON.

Weg met de hoop! daar is geld!

BARONES.

Houd 't, ik blyve arm, verlaat u, neem myn kind, en volg mynen vader.

BARON.

Ik verbiede u dat. Wat ik ben, wierd ik om uwen wille. U moet myn offer ten goede koomen. Ik ben uw heer, gy moet gehoorzaamen.

BARONES.

Aan de eer en moederpligt gehoorzaam ik en verlaat u.

BARON.

Begeef u niet van uwe plaats!

BARONES.

Myn arme vader had maar te zeer gelyk, een speeler als gy houd nooit op! ô my, rampzalige vrouw!

BARON.

Hier is geld, en gy zult nog meer hebben — maar
geene

geene traanen meer! — ik haat de traanen, ik wil dezelve wegkopen. Maria! verhef u tot myne hoogte. — ondersteun en houd my in de vlugt — want — indien ik ooit mat worde, dan zyn wy allen verloren.

BARONES.

Van waar dit geld?

BARON.

Geene vraag! geen nadenken! voort! verder! Posert leeve, en de rykdom!

NEG ENDE TOONEEL.

VOORIGEN, SECRETARIS, *daarna* JACOB.

SECRETARIS.

Mynheer baron —

BARON.

De deur uit, valsche speeler!

SECRETARIS.

Hoe?

BARON.

Zie, Maria, naast deezen ben ik een engel. Dat is een van die valsche speeler aan de schryftafel, hy gaat eerbaar rond, bidt, en zoude om de geheele waereld geen stuiver op eene farotafel leggen. Nochtans heeft hy my van de ervenis beroofd. Stil daarvan! (*regenden Secretaris*) gy hebt my verdoemde valsche kaarten gegeven.

SECRETARIS.

Ik begryp niet —

BARON.

Maar 't doet niets, moet gy weten: weldra ben ik zoo ryk als gy. —

SECRETARIS.

Dat ware wel te wenschen —

BARON.

Neen, by den duivel, dat is 't niet. Maar nodig is 't — nodig! want zie, honger kan ik deeze vrouw niet laten lyden, van honger kan myn arme Karel niet sterven. Honger breekt alle dammen door, honger is almachtig! dat hebt gy wel geweeten, myn braave neef Fernau en gy. Ter zaake! wat wilt gy?

SECRETARIS.

Eene menschlievende propositie doen, maar gy laat my niet te woord koomen. —

BARON.

Spreek dan!

SECRETARIS.

De heer luitenant Stern is boos op my, omdat myn zoon hem voorgetrokken is, en kapitein wordt.

BARON.

Dan moet hy u doodslaan, of uw zoon! (*Jakob brengt wyn.*)

SECRETARIS.

Ik heb u willen proponeeren, of gy naamlyk. —

BARON.

Geef acht, nu schudt hy de kaart.

SECRETARIS.

Daar gy toch in geene gunstige omstandigheden zyt —

BARON.

Gy liegt — hier is geld!

SECRETARIS.

Of gy tot uw eigen best, en voor vrouw en kind —

BARON.

Zet niet op deeze kaart, Maria.

SECRETARIS.

Of gy —

BARON.

Jakob, schenk in!

SECRETARIS.

Of gy van my eenig geld wilt neemen, daar en tegen
echter —

BARON.

Hier wyn! (*Jakob brengt dien.*)

SECRETARIS.

Daar en tegen echter den heer luitenant dispooneere,
dat hy luitenant blyve, en mynen goeden zoon, zonder
zich aan hem te wryven, tot kapitein laat avanceeren.

BARON.

Neen.

SECRETARIS.

Ik zoude 't geld terffond betaalen.

BARON.

Neen, zeg ik! wy speelen om geld, maar niet om
posten van eer. Wyn!

SECRETARIS.

De heer luitenant is een oud behoeftig man, die met de helft van dat geld gediend ware —

BARON.

Wie uit eer dient, wil eer hebben. Eer kunt gy mynen schoonvader niet geeven; wilt gy hem dezelve ontnemen, dan breek ik u den hals.

SECRETARIS.

Hm! — myn genadige heer, wordt maar niet boos, — gy dryft toch nu allerlei handteering.

BARON.

Dank u en den boozen geest! — maar zeg uwen zoon, dat indien hy mynen braaven ouden schoonvader uit den weg wilde dringen, — ik hem uit den weg zal smyten.

BARONES.

Frits!

SECRETARIS.

Heer baron — gy trekt zeer de party van uwen schoonvader.

BARON.

Ik heb hem zyn kind, en alle vaderlyke vreugde ontroofd! Hy staat op den rand van 't graf, en tast naër 't schaduwbeeld der eer; dit zal hem geworden, al zoude ik eenen stap op leven en dood tegen den roover wagen, die hem voorby wil.

BARONES.

Frits — ik vergeeve u alles. (*Omhelst hem.*)

BA-

BARON.

Vergenoeg u met den woeker, en roof niet in 't gebied der eer!

BARONES.

De dochter weent vreugdetraanen, 't verdriet der echtgenooten zy vergeeten. Frits, uw hart is toch goed. Nooit zal ik dit oogenblik vergeeten: (*wil hem omhelzen*) ik beiove — u —

BARON *haar wederhoudende.*

Zweer niet, ik wil u niet bedriegen, vroomme ziel.

SECRETARIS.

Indien de heer baron anders nog aan de farotafel mogt geraaken, waar zoo even die ryke predikants-zoon in compagnie uitgekleeft is. —

BARON.

De deur uit! uit deeze handen zal die arme vrouw den gifbeker niet aanneemen —

BARONES.

Frits, Frits! om Gods wil, wat is dat?

SECRETARIS.

Ja, ja! de gemagtigde des jongelings roept waarlyk de politie ter hulpe, en wanneer de excellentie van den heer oom nog barmhartig 'er mogt tuſſchen koomen, dat dit ſchandaal met de vesting afloope —

BARON.

Weg, barmhartig moordenaar! ik heb myne vrouw en kind niet geſpaard, wie houdt my, dat ik u ſpaare, (*De barones ſluit hem in haare armen.*) Wees bedaard,

daard, binnen 't uur vertrekken wy, Posert en ik — daar is zondengeld (*Hy ledigt zyne zakken op de tafel.*) Neem 't, neem 't niet; volg ons, of gaa vooruit, of doe 't niet — ik kan u niet raaden, kan u nergends om verzoeken, ik mag 't niet.

BARONES.

Ach, rechtvaardig God! (*Secretaris vertrekt.*)

BARON.

Ik heb u met vrolykheid van hier weg willen vleijen, ik heb u willen misleiden — 't is nu aan den dag gekomen, gy zyt daardoor misfehien gered, raad nu uw-zelfen — ik moge 't niet — maar laat my heenen gaan, want daar gy alles weet, kan ik uwen aanblik niet meer verdraagen. (*Hy wil vertrekken.*)

BARONES, *weerhoudt hem.*

Blyf! hoor my! — geef dat geld terug —

BARON.

Neen!

BARONES.

Laat my het terug geeven!

BARON.

Neen!

BARONES.

Ik ben uwe vrouw, ik ben moeder, hoor myne bede! Frits! uw godde engel spreekt door my —

BARON.

Hy is van my afgetreden.

BARONES.

Neen, neen, neen! hy vat u, hy houdt u by den afgrond vast, treed terug!

BARON.

En gaa bédelen?

BARONES.

Houd u aan de deugd, behoud een eerlyken naam voor uw' zoon. Zeg, waarheenen moet ik dat geld brengen? Spreek! 't oogenblik is vreeslyk! spreek! wy willen arm weezen — ik ben immers ryk genoeg, wanneer ik u als eenen deugdzaamen omhelze!

BARON.

't Is te laat, myn naam is onder de goede menschen doorgescreken.

BARONES.

Hier slechts! — maar de waereld is groot, het vaderland der behoeftigen is overal, en met een zuiver geweeten brengen wy een kapitaal aan ieder oord; aan wien behoort dat geld? waarheenen zal ik 't brengen? Ô spreek toch! spreek! ik vergaa van angst.

BARON.

Eén ontzettend oogenblik heeft 't lot geworpen, ik-zelf heb my van u losgescheurd; vlied my, maar neem 't geld!

BARONES.

Waarheenen moet ik 't geld brengen — waarheenen?

BARON.

Ik heb u willen redden — en ik heb u te gronde geholpen; vergeef my, en laat dan 't noodlot zyne flagen voleinden. (*Hy omhelst haar.*)

T I E N D E T O O N E E L.

DE VOORIGEN, STERN.

STERN.

Weg van daar — booswicht! (*Baron treedt terug.*) waagt gy 't om uw ondeugend hart aan deezen deugdzaamen boezem te drukken? groot ongeluk, Maria! eischt vast besluit. Verlaat hem, en volg my!

BARONES.

Ik kan niet. —

STERN.

Hoe?

BARONES.

Ik mag niet.

STERN.

Maria, gy weet niet wie hy is:

BARONES.

Ik weet het, alles treedt nu van hem terug, hy is nu geheel-alléén; hy is de wyde waereld ingeworpen, waar geene stem hem meer toeroept: hoe kan ik hem verlaten.

STERN.

Gy zyt moeder —

BARONES.

En vrouw!

BARON, *ontroerd.*

Maria, volg uwen vader — hy is rechtvaardig, ik verdien uwe liefde niet.

BA-

BARONES.

Neem dan myn medelyden aan. Ik wil u niet meer zien, indien 't moet weezen — (*Tegen Stern*) wanneer uw ernstig woord myne gelofte verbreekt, (*Tegen den Baron*) indien gy u kunt losrukken, dan wil ik van u scheiden, maar eerst wil ik u redden! Vader, dat is menschenpligt. —

STERN.

Hy acht denzelven niet!

BARONES.

Maar hy heeft denzelven nodig. Frits! red u — met dit teruggegeeven geld is de misdaad van uwe ziel uitgedelgd: 'er blyft een lidteken in de herinnering, en dit vermaant u, dat gy nooit weder valle!

BARON.

Vader, moet ik my uit deezen hemel uitsluiten? gy kent den mensch — beflis gy! ik wage 't niet. Kan ik Maria beterschap beloven?

STERN.

Maria, indien gy hem volge, indien gy-zelve uwe eer verdacht maake, wat moet de waereld van u en my denken? Uit uw oog yloeit tedere liefde — eere en deugd persfen heete traanen uit myne oude oogen — gy hoort my niet? nu bouw dan uw heil op speebers beloften, geef my uw kind, en laat myn hart breeken over 't verlies van uwe eer.

BARON.

Neen, Maria, vaarwel! (*Vertrekt, midlerwyl ontmoet hem Karel.*)

ELF.

D E S P E E L E R ,
E L F D E T O O N E E L .

VOORIGEN, KAREL, ADJUDANT.

KAREL.

Daar zyn ze altemaal. Dáár is vader —
BARON, *heft hem omhoog.*

Karel!

KAREL.

En dat is grootvader! (*Baron wil vertrekken.*)

ADJUDANT.

Waar wilt gy heen, mynheer?

BARON.

Ik weet 't zelf niet.

ADJUDANT.

Gy zult niet heenen gaan, gy vergezelt my naer den heer oorlogs-minister.

BARON.

Waarom?

ADJUDANT.

Order. Ik verlaat u niet meer! — Zyt gy de heer luitenant Stern?

STERN.

Ja!

ADJUDANT.

Geef my uwen degen.

STERN.

Ben ik arrestant?

ADJUDANT.

Ja!

STERN.

STERN.

Waarom! (*Adjutant haalt de schouders op.*)

BARON.

Ach! by God! hy is de waardigste man, die den degen voor den monarch draagt.

STERN.

Uwe order, mynheer!

ADJUDANT.

Hebt gy twyfelings?

STERN.

Ik zoek dezelve.

ADJUDANT.

Hier is de order! (*hy toont dezelve.*)

STERN leest dezelve, geeft ze terug, slaat met de hand voor 't voorhoofd en maakt den degen los.

Hier is myn degen, (*hy wil dien nederleggen, maar houdt dien echter nog*) 't kostte my, wel is waar, by Minden eenige diepe wonden in de huid, om dat ik u niet overgaf; dan! hy wierd my, wel is waar, nog nooit afgevraagd, — intusfchen — daar is hy.

ADJUDANT.

Laat ons gaan, heer baron.

BARON.

Slechts één woord tot deeze. (*Tegen de Barones*) Vergeet my, wees eene weduwe, maar veracht my niet. (*Hy brengt Karel naer haar toe*) Blyf by uwe moeder. God zy met u allen! — koom, heer adjudant. (*Zy vertrekken.*)

TWAALF.

TW A A L F D E T O O N E E L.

BARONES, STERN en KAREL.

KAREL.

Waar gaat vader heenen?

BARONES.

Vader! lieve vader! (*Zy werpt zich aan zynen hals.*)

STERN, tegen de Barones.

Geen man! geene eer! (*Hy tast naar zyne zyde*) en ik geen degen. Terug gestooten door den Staat en de menschheid, wat ben ik dan nog? (*Hy ziet 't kind aan*) Grootvader! ja deeze charge heeft natuur gegeven, en geen reglement mag dezelve aantasten. Koom, Karel! (*Hy trekt hem naer zich toe*) Laat ons te samen speelen.

KAREL.

Lieve grootvader, ik wilde gaarne met uw degen speelen, maar gy hebt hem nu weg gegeven.

STERN.

Ach, Maria, dat is bitter! (*Hevig*) Geen degen meer! ik wil een spade neemen, en den grond omspitten, tot voedsel voor u en uw kind. Dat is eene nuttige en gezegende wapenrusting.

KAREL.

Wees niet boos, lieve grootvader.

STERN.

STERN.

Jongen, leer het veld omspitten, koorn bouwen,
 verdien uw brood, een stulp, en vrede hier, hier!
 (op 't hart wyzende) De overige blinkende nietighe-
 den, waarom de menschen zich kwellen, zyn niet
 waardig dat gy uwe hand 'er naer uitstrekke.

Einde van het vierde Bedryf.

V Y F D E B E D R Y F.

*Het tooneel verbeeldt een vertrek by den oorlogs-
minister Bildau.*

E E R S T E T O O N E E L.

DE ADJUDANT. SECRETARIS GABRECHT
treedt binnen.

SECRETARIS.

Heb ik de eer in u den heer adjudant van zyne excellentie den heer generaal onderdaanigst te begroeten?

ADJUDANT.

Ik ben adjudant by den heer generaal.

SECRETARIS.

Zyne excellentie, myn genadige heer, de heer geheimraad baron van Wallenfeld, zendt my tot den heer generaal —

ADJUDANT.

Gy kunt nu niet toegelaaten worden, de heer generaal heeft dringende bezigheden.

SECRETARIS.

Dat weeten wy wel. Met onzen *neven*?

ADJUDANT.

Ja!

SECRETARIS.

Ach God, dat ongeluk! Myn arme heer is geheel

bui-

buiten zich zelve. Juist daarom ben ik gezonden, dat de vereerenswaardige heer generaal genadigst allen spoed in die zaak gelieve te maaken.

ADJUDANT.

De heer generaal onderzoekt de zaak naauwkeurig. Hy is zekerlyk niet weinig boos.

SECRETARIS.

Niet waar, zulk eene ten hemel schreijende boosheid van zulk een jongen heer! en van zulken goeden huize! Juist daarom meent myn genadigste heer, dat de heer generaal zich niet van hem moest doen weekhartig maaken, dewyl hy eene zeer kwaade tong heeft, en niet veel onderzoeken, daar toch buiten dat, helaas! al het slechte van hem maar al te zeker is, maar den god- en eervergeten speeler, zonder verderen omslag by nacht en ontyd ingevolge gedaan verzoek op eene vesting doen zetten. Hy zoude tot de onkosten van onderhoud het zyne doen. Zoudt gy aan den heer generaal hiervan vriendlykst kennis willen geeven.

T W E E D E T O O N E E L.

VOORIGEN, KAMERDIENAAR.

KAMERDIENAAR.

Luitenant van Baum is beneden met den heer van Posert.

ADJUDANT.

Laat hy zich maar in de kleine eetzaal begeeven, en daar wachten, tot dat de generaal order geeve.

KAMERDIENAAR.

Zeer wel.

ADJUDANT.

De heer luitenant moet echter niet van zyne zyde gaan — doch — ik zal dat zelf wel bezorgen. (Hy *vertrekt*.)

D E R D E T O O N E E L.

SECRETARIS, KAMERDIENAAR.

SECRETARIS.

Is van Pofert ook gehaald? Nu — dan zal 'er wat opzitten.

KAMERDIENAAR.

't Kan weezen.

SECRETARIS.

De heer generaal is gestreng, daar word zeker een exempel gestatueerd. Heeft onze baron, die booswicht, al een post voor zyne kamerdeur?

KAMERDIENAAR.

Nog niet, de staf-auditeur is by hem.

SECRETARIS.

Dan zal hy toch iemand krygen, opdat hy niet kunne echappeeren.

KAMERDIENAAR.

Wanneer de generaal 't beveele.

SECRETARIS.

Is 'er nog niet gepenetreerd, wat de heer generaal zoo wel *finaliter* met hem zal beginnen?

KAMERDIENAAR.

De heer generaal is zeer boos.

SECRETARIS.

Ha — dat is dan toch zeker? (*Kamerdienaar vertrekt.*)

VIERDE. TOONEEL.

VOORIGEN, GENERAAL, ADJUDANT, RECTOR.

GENERAAL.

Zeg aan uw heer dat van den kant van de gravin en my, 'er heden niets van 't *souper* en 't bal konde worden! Ik moet verzoeken, dat 't uitgesteld worde.

SECRETARIS.

Ach hemel! dat zal hem leed weezen.

GENERAAL.

Ik verzoek den heer geheimraad by my te willen koomen. Ik wil in die verfoeilijke zaak niet buiten hem te werk gaan.

SECRETARIS.

ô! Wat dat aangaat, gelieve zyne excellentie de heer generaal zich in 't geheel niet te geneeren.

GENERAAL.

Ik verwacht dus den heer geheimraad.

SECRETARIS.

Zoude ik mogen vraagen — hoe dat het met myn' zoon den kapitein staa — daar mynbeer de luitenant Stern zich doet aanmelden.

GENERAAL.

Uw zoon, blyft kapitein!

SECRETARIS.

God zegene uwe excellentie tydlyk, en eeuwiglyk!

GENERAAL.

Uw dienaar. (*Secretaris maakt eene buiging en vertrekt.*) Ik dank u voor het vertrouwen mynheer rector, waarmede gy u tot my gewend hebt.

RECTOR.

Uwe excellentie gelieve te overweegen, dat hy dat ondeugend leven eerst heden, en uit nood is begonnen. —

GENERAAL.

Foel! geene verdediging! ook wil ik als edelman en gouverneur slechts bewerken, dat hy de publieke policie ontgaa, maar waarlyk zyne straf niet. Valsch te speelen? — myn bloed wordt kokend —

RECTOR.

De advokaat meent, dat de ondeugende van Posert de kaarten gemerkt had.

GENERAAL.

Genoeg! gaa naër den advokaat, wees zoo goed hem dit papier te geeven. Ik sta 'er voor in, dat zyn geplunderde cliënt zyn geld wederkryge. Hy moet tot nader bericht zich maar stil houden.

RECTOR.

Heer generaal, de baron heeft toch myn zoon gered, moet ik hem dan in 't verderf hebben gestort?

GENERAAL.

Gaa nu vooreerst naer den advokaat, en koom dan weder hier by my.

RECTOR.

Ach God! Dus heb ik hem dan tusſchen *Scylla* en *Charibdis* ingeleid? Nu ik zal dien weg afleggen, maar daadlyk weder hier zyn, en bidden en ſmeeken. (*Hy vertrekt.*)

V F F D E T O O N E E L.

GENERAAL, ADJUDANT.

GENERAAL, *gaat heen en weder.*

Vervloekte historie! wat doet hy dan die godlooze mensch, die Wallenfeld?

ADJUDANT.

Hy is droevig en ſomber! Ik heb den onderofficier voor zynè deur gelaaten.

GENERAAL.

Goed. Huilt de jongen ook?

ADJUDANT.

Neen!

GENERAAL.

Beſtel dat binnen twee uren eene koets en vier dragonders aan de groote achterpoort gereed ſtaan.

ADJUDANT.

Zeer wel!

GENERAAL.

Men heeft van Poſert immers beduid, dat hy zyne kasse hier medebrengt?

ADJUDANT.

Ja.

GENERAAL.

Nu wil ik den luitenant Stern spreken. Ik wil alleen met hem weezen. (*Adjutant vertrekt. Hy haalt papieren uit zyn zak en leest*) „schansen veroverd, retraites gedekt — in deezen gevaarlyken doortogt. agt uren zonder *soutien* tegende overmagt hebbende vyand uitgehouden, en daardoor alles voor den gelukkigen uitslag van den beslissenden dag vooruitgewerkt, zelf vier wonden daarby ontvangen.” — Hm! en toch nog luitenant, dat is sterk.

Z E S D E T O O N E E L.

LUITENANT STERN, GENERAAL.

LUITENANT.

Uwe excellentie heeft my herwaards doen bescheiden — ik wagt uwe bevelen.

GENERAAL.

Gy zyt een onrustig, driftig man, heer luitenant.

LUITENANT.

Heeft men uwer excellentie myne papieren overhandigd?

GENERAAL.

Hier zyn ze?

LUITENANT.

Dan hoop ik, dat derzelver inhoud uwe vraag eensdeels beandwoorde?

GE-

GENERAAL.

Deeze papieren, waaraan ik meer dan eene reden hebbe geloof te slaan, zeggen my, dat gy braaf gediend hebt, en zeer braaf.

LUITENANT, *maakt eene buiging.*

GENERAAL.

Gy moet dikwyls verby gegaan zyn.

LUITENANT.

Ja, zeer dikwyls.

GENERAAL.

Hoe is dat in 't werk gegaan?

LUITENANT.

Men heeft my niet geacht.

GENERAAL.

Dat was onrechtvaardig.

LUITENANT.

Als zoodanig heb ik 't beschouwd.

GENERAAL.

Waarom hebt gy u niet aangemeld?

LUITENANT.

Dat was nimmer myn wil.

GENERAAL.

Waarom niet? dat is eigenzinnigheid, en daar houde ik niet van. Eigenzinnigheid ontfiert verdienften.

LUITENANT.

Een eigen zin is daarom juist geene eigenzinnigheid, en kan misfchien van jaaren, en gevoel van eer onafscheidlyk weezen!

GENERAAL.

De oorlogsminister blyft met den besten wil toch maar een mensch.

LUITENANT.

Indien hy mensch blyve, dan wint de armée 'er by.

GENERAAL.

Maar een mensch kan vergeeten. Wie over een geheel te beschikken heeft, ziet dikwyls een enkel gedeelte over 't hoofd.

LUITENANT.

Menigmaal! dat wil niets zeggen. Maar indien 't dikwyls geschiedt, is het een misflag van aanbelang.

GENERAAL.

Men heeft u dikwyls vergeeten?

LUITENANT.

By iedere gelegenheid.

GENERAAL.

Dat is verfoeilijk. Dat bezwalkt den monarch en den dienst. (*levendig*) Ik herhaale 't nog eens, gy hadt u moeten melden.

LUITENANT, *met een edel vuur.*

Uwe excellentie, indien by de oversten zulke diensten vergeeten kunnen worden, als ik 't geluk had, 't vaderland te bewyzen, dan is 't beneden de waardigheid van hem, die dienst gedaan en geleden heeft, zich aantepryzen. Dan geeft het zelf-gevoel de waardigheid, welke de staat weigert. Men poogt daarna even zoo onverschrokken voor de oogen van den oorlogsminister te staan, als voor de vyandlyke batteryen.

G E-

GENERAAL.

Dat is trots gesproken.

LUITENANT.

Te kunnen ontbeeren, is de hoedanigheid die den krygsman uitmaakt: heeft men 't ver daarin gebragt, dat ontaart deeze deugd ligtlyk in trotsheid.

GENERAAL.

Gy hebt door uw zwygen onrechtvaardigheden geleden, en hebt my onrechtvaardigheden doen begaan. (*Luitenant haalt de schouders op*) Nu, daar gy oud zyt, daar gy eer en voordeel den kortsten tyd nog te genieten hebt, nu spreekt gy? nu wordt gy driftig?

LUITENANT.

De jaaren doen in de grondbeginselen wankelen, de gewaarwordingen worden meer knagend, de zwakheid barst in hevigheid uit, dan (*Stilzwygen*) ben ik ook vader. —

GENERAAL.

(*Hy doet een paar slappen, treedt dan tot hem; en zegt met goedaartigheid*) Gy zyt geen gelukkig vader, heer major!

LUITENANT.

Uwe excellentie — ik ben luitenant.

GENERAAL.

Och — dat past nu niet meer. Nu, gy zyt geen gelukkig vader — heer major.

MAJOR, getroffen.

Uwe excellentie —

G E N E R A A L.

Ter loops. Ik zal myzelven by den monarch, wegens myne vergeetelheid aanklagen. Welligt heb ik anders, hier of daar iets niet vergeeten, waar door hy my dezelve vergeeft. Om myne onrechtvaardigheid omtrent u in eenigen opzichte weder goed te maaken, zal hy myn voorstel zeker billyken, dat u uit hoofde van uwe ondervinding, van uwe rondborstigheid, gezetheid, en uwe gedaane diensten tot major by ons kadettenhuis maakt. De monarch is rechtvaardig en goed.

M A J O R.

God zegene hem, dat is hy! Ik heb zyn goeden naam niet slechts op myn degen gedragen, maar ook in 't hart. Dus heb ik nooit veel gezorgd, wat my dat goede opbrengt. Ook gevoele ik my als soldaat ryk genoeg; maar als vader ben ik arm.

G E N E R A A L.

Ik weet het.

M A J O R.

Als vader ben ik driftig geworden, en heb als mensch tegen eene onrechtvaardigheid — vergeef 't my — te veld getrokken, welke ik, oud, verstootten, en ongelukkig, nu eindlyk niet langer meende te mogen verdragen.

G E N E R A A L.

Gy hebt den geheimraad uitgedaagd —

M A J O R.

Omdat hy uwe excellentie door list eene onrechtvaardigheid had afgetroggeld.

GENERAAL.

Daarom heb ik u, zoodra ik een oog op uwe papieren had geslagen, arrest gegeven. Ik heb niet gewild, dat eene drift uwe goede zaak zoude bederven.

MAJOR.

Dat is menschlyk — zoo als ik u over 't geheel genomen vinde, en zeer daardoor getroffen ben. —

GENERAAL.

Myn God! ben ik dan anders bekend?

MAJOR.

Neen, waarachtig niet!

GENERAAL.

Nu, dan vrage ik u nog eens, waarom hebt gy u niet federd lang by my vervoegd?

MAJOR.

Om twee redenen.

GENERAAL.

Ik wenschte die te weten.

MAJOR.

Beveelt uwe excellentie dat?

GENERAAL.

Ik verlang het.

MAJOR.

Myn schoonzoon was eertyds 'er toe bestemd, om de nicht van uwe excellentie te trouwen —

GENERAAL.

En dewyl hy uwe dochter genomen heeft, vreest gy, dat ik een kwaaden luim tegen u zoude hebben opgevat. Hm! gy kent my niet.

MA-

MAJOR.

Ja, uwe excellentie, ik heb u voordeezen gekend, voor langen tyd al —

GENERAAL.

Gy? my? waar? wanneer?

MAJOR.

Ik had 't genoeg u toen een dienst te bewyzen, en dit meer dan dāt huwlyk is de eigenlyke reden waarom ik my nooit tot u vervoegd hebbe. Ik hebbe niet bevoorderd willen wezen, uit hoofde van de herinnering dat wy eertyds kamaraads waren, maar uit hoofde van verdienste en volgens de reie af.

GENERAAL.

Waar, wanneer hebben wy malkander gekend?

MAJOR.

Vóór veertig jaaren. Uwe excellentie kwam als volontair in dienst. Ik was kort te vooren van Jena in dienst gekoomen, en naauwlyks als onderofficier aangesteld! 't Was voor Praag, waar gy 's avonds naër uwe tent rende, buiten uwzelven naer pistoolen greep, om den eigenaar van uw regiment, door wien gy beledigd waart —

GENERAAL.

Hoe? (*Ziet hem aan*) Stern? Stern? (*dien 't eensflags te binnen schiet*) Och, myn God! onderofficier Stern! — ja — ik weet — ik zie 't nog — gy schoot myne pistoolen in den grond af, omvatte, hield my, tot dat ik door krampachtigen toorn uitgeput, magtloos in uwen
arm

arm viel! zonder u had ik hem doorschoten, zoude volgens 't krygsrecht — — en die man gaat my uit den weg.

MAJOR.

Ik wilde aan 't geval niets te danken hebben.

GENERAAL.

Stern — Stern! heer major! — Man! waar ware ik zonder u? kameraad — mensch — broeder — vriend! koom aan myn hart, en laat u danken. (*omhelst hem*)

MAJOR.

Uwe excellentie —

GENERAAL.

Weg met dien tytel, waar eene kostbaare menschen- daad de betrekking tusfchen twee harten bepaald heeft! de daad en de mensch waren nooit vergeeten, maar de tyd had, helaas! den naam uitgewischt. Stern! als mensch zal ik den mensch vergelden, niet als gene- raal; neen, uw fyn gevoel van eer zal bevredigd wor- den, de menschen zullen aan u en my niets kunnen berispen. — Uwe dochter is ongelukkig, niet waar, heer major?

MAJOR.

Daar voor is geene hulp meer —

GENERAAL.

't Kan zyn, ik vreeze 't bynaër. Maar dan moet men krachtdaadig trachten te troosten. Wy zullen echter zien! Vaarwel voor 't tegenwoordige — gaa niet uit myn huis (*onrustig*) misfchien, misfchien ook niet — wy zullen zien!

(*Hy*)

(Hy geeft hem met broederlyke hartlykheid de hand.)
 Gaa by myn' adjudant. Laat my begaan. Wy zien mal-
 kander weder.

MAJOR, *zyne hand hartlyk schuddende.*

Alles zy God en den vriend aanbevolen! *(Hy vertrekt)*

GENERAAL, *gaat hevig op en neder.*

Hoe is dat te doen? *(Hy staat stil)* Nood kan men
 te boven koomen — maar eer die kan men niet weder-
 geeven — en buiten deeze is de man van eer niet ge-
 holpen. *(Hy gaat in gepeins heen en weder)*

Z E V E N D E T O O N E E L.

GENERAAL, ADJUDANT.

ADJUDANT.

Alles is ingevolge 't bevel van uwe excellentie bezorgd.

GENERAAL.

Goed! zeer goed! maar dat gaat niet meer, 't is niet
 met al. Geene koets, geene dragonders, zeg alles af.
 Een geheel andere staat van zaken, geheel ander oog-
 merk, geheel andere middelen.

ADJUDANT.

Kan ik daartoe mynen dienst aanbieden?

GENERAAL.

Ja! gaa by mevrouw van — — neen, dat is niet goed.
 Laat ik eens nadenken. *(Hy houdt de hand voor 't voor-
 hoofd.)* Ik vinde niets. De zaak staat slecht. De mensch
 is te diep gezonken. Ik vrees dat hy volstrekt niets
 deugt.

deugt, nogtans zy 't gewaagd! één gelukkig of ongelukkig oogenblik beflist dikwyls in zulke dingen. Zeg aan den ondeugenden Posert — neen! — ik zelf moet hem spreken. Ik moet dat eerst duidlyk ontcyfferen. Niet waar, myn vriend, gy weet niet, wat gy van my zult denken?

ADJUDANT.

Ik zie u in eene buitengewoone gemoedsbeweeving —

A G T S T E T O O N E E L.

DE VOORIGEN, KAMERDIENAAR.

KAMERDIENAAR.

De geheimraad van Wallensfeld, en de baron van Fernau —

GENERAAL.

Laat hen binnen komen.

KAMERDIENAAR, *vertrekt*.

GENERAAL.

Ontvang die heeren voor my. — Ik heb bloot als edelman willen handelen: daar mede is niets afgedaan. Als vader moet ik handelen en dat is een moeilyk stuk werks, doch ik zal my terstond daartoe voorbereiden. (*Hy vertrekt*)

ADJUDANT.

Ik begryp hem niet. 'Er moet iets zonderlings hebben plaats gehad.

NE-

D E S P E E L E R,
N E G E N D E T O O N E E L.

ADJUDANT, GEHEIMRAAD, HOFRAAD.

ADJUDANT.

De heer generaal zal terstond hier by u weezen.

GEHEIMRAAD.

Zeer wel. Verhoort hy welligt den *scélérat*?

HOFRAAD.

Het is zeer grootmoedig, dat zyne excellentie die netelige zaak van de politie afgenomen en tot de zyne gemaakt heeft.

GEHEIMRAAD.

Ja wel.

HOFRAAD.

Zeer verschoonend voor myn' genadigen oom.

GEHEIMRAAD.

Ja. Alles is, wel is waar, toch nu reeds gederangeerd.

ADJUDANT.

't Moet alszins zeer smartlyk voor den heer geheimraad weezen —

GEHEIMRAAD.

o Verbeeld u zelf dat maar! — Daar is 't *souper* afgezegd, het bal — alles.

HOFRAAD.

't Zal opzien verwekken. Wanneer wordt hy dan weggebragt?

GEHEIMRAAD.

En waarheenen, heer adjudant?

AD

ADJUDANT.

Daarvan weet ik niets.

HOFRAAD.

Hoe eer men zoo iets in vergetelheid bringe, des te beter is 't voor de familie.

GEHEIMRAAD.

Oui! Maar ver weg.

HOFRAAD, *tegens den adjudant.*

De heer geheimraad zal de genade hebben het onderhoud op de vesting geheel op zich te neemen.

GEHEIMRAAD.

Ter gedachtenis van zyn' vader, myn waarden overleden broeder.

HOFRAAD.

Die een geheel ander man was.

GEHEIMRAAD.

o God — van de nobelste *conduite*.

HOFRAAD.

Een kristen.

GEHEIMRAAD.

Een oprecht gemoed! — Zoudt gy den generaal niet daadlyk willen zeggen, of doen zeggen, dat ik zoo veel mooglyk spoed in de zaak verzoeke.

ADJUDANT.

Zeer gaarn. (*Hy vertrekt.*)

DE S P E E L E R, T

TIENDE TOONEEL.

GEHEIMRAAD, HOFRAAD.

GEHEIMRAAD.

Een stoel, neef!

HOFRAAD, *brengt hem een stoel.*

Genadige heer oom —

GEHEIMRAAD, *gaat zitten.*

Ah, mon Dieu!

HOFRAAD.

Wat deert u?

GEHEIMRAAD.

Wat doet dat slecht sujet my heden veel spreekē! —

HOFRAAD.

Ja wel!

GEHEIMRAAD.

Hy kan 't voor God niet verandwoorden, die *traître!*

HOFRAAD.

Wat zal de waereld zeggen?

GEHEIMRAAD.

Zy zal hem detesteeren. — Ach! men kan niet op zyn verhaal koomen. — Nu — Gabrecht blyft kapitein.

HOFRAAD.

Ja wel! Dat was vooruit te zien, dat de generaal u niet zoude compromitteeren.

GEHEIMRAAD.

Zekerlyk! — He! he! hy heeft hem arrest gegeven dien ouden oproermaker.

HOF

HOFRAAD.

Hy heeft zich ook insolent gedraagen.

GEHEIMRAAD.

Hy zal nu wel merken wie ik ben. He! he!

HOFRAAD.

Men moest toch myn huwlyk ook niet uitstellen.

Men zoude morgen kunnen —

GEHEIMRAAD.

Neen, morgen neeme ik in.

HOFRAAD.

Overmorgen? —

GEHEIMRAAD.

Is 't zondag. Dat is zoo gemeen.

HOFRAAD.

Maandag? —

GEHEIMRAAD.

Oui. Maandag kan 't weezen.

E L F D E T O O N E E L.

DE VOORIGEN, GENERAAL.

GENERAAL.

Vergeeving, myne heeren.

GEHEIMRAAD.

Ik bidde onderdanigst —

HOFRAAD.

De genade van uwe excellentie redt den naam van de familie.

GENERAAL.

Dat zullen wy eerst zien.

GEHEIMRAAD.

Op welke vesting koomt hy?

GENERAAL.

Wilt gy hem op eene vesting hebben! In ernst?

GEHEIMRAAD.

Zekerlyk.

HOFRAAD.

Want zulk een mensch betert zich nooit.

GENERAAL.

Dat is streng gevonnisd.

GEHEIMRAAD.

Ik betaal zyn onderhoud. Een gulden 's dangs.

GENERAAL.

Geeft gy my daarop uw woord!

GEHEIMRAAD.

Ad dies vitae.

GENERAAL.

Nu! — wy zullen zien wat te doen is. Heb de goedheid by myne nicht te gaan; zy verwacht u. Wy maaken naderhand nog een partytjen te saamen.

GEHEIMRAAD.

Charmant! De hoofdspeeler, die — Posert heet hy —

GENERAAL.

Is een doortrapte schurk! Is noch officier, noch baron. Ik heb naauwkeurig bericht van hem; hy kan 't niet loogchenen.

GE-

GEHEIMRAAD.

Hy moest aan den kruiwagen loopen — — die —

GENERAAL.

Wy zullen zien hoe 't voeglyk zal weezen.

HOFRAAD.

Koom, genadige heer oom.

GEHEIMRAAD.

à Revoir. Gy moet u met dien deugniet niet veel meer bemoeijen. (*Zy vertrekken.*) Hy meriteert 't niet.

GENERAAL, *schelt.*

KAMERDIENAAR, *koozt.*

GENERAAL.

De heer adjudant.

KAMERDIENAAR, *vertrekt.*

GENERAAL.

Dat zyn twee koele, gevoellooze menschen! — 't Is toch de zoon van zyn broeder. — De booze geest heeft my bezeten, myne nicht aan de schatten van zulke menschen op te offeren.

T W A A L F D E T O O N E E L.

GENERAAL, ADJUDANT, *daarna*

KAMERDIENAAR.

GENERAAL.

W ees zoo goed Posert binnen te zenden, en blyf daarna in 't voorvertrek.

ADJUDANT.

Zeer wel! (*Vertrekt.*)

KAMERDIENAAR.

De jonge heer van Wallensfeld doet uwer excellentie verzoeken, hem de genade van een gehoor toetestaan.

GENERAAL.

Ik zal hem wel doen roepen, wanneer ik hem hebben wil. (*Hy gaat op en neder.*)

KAMERDIENAAR, *vertrekt.*

D E R T I E N D E T O O N E E L.

GENERAAL, POSERT, ADJUDANT, *die terstond weder vertrekt.*

POSERT, *zeer verlegen.*

Uwe excellentie heeft — bevolen, dat ik — my onderdanigst produceere?

GENERAAL, *ziet hem een poos aan.*

Zyt gy een heer van Posert?

POSERT, *hoest.*

Eertyds kapitein in genuuefschen dienst — om u onderdanigst te dienen.

GENERAAL.

Dus meldt de poort-cedul.

POSERT.

Zoude hoogstdezelve twyfel voeden, dan kan ik —

GENERAAL.

Houdt gy bank?

POSERT.

Uit — uit — ik ben eerst federd —

— GENERAAL, *ernstig*.

Houdt gy eene Pharo-bank of niet?

POSERT.

Ja.

GENERAAL.

De jonge baron van Wallenfeld is uw *vallet* — *croupier* — knecht — hoe noemt gy 't? —

POSERT.

Dat is te zeggen — ik hebbe hem uit medelyden — uit — maar 't is eerst heden geschied —

GENERAAL.

Is hy uw *croupier*?

POSERT.

Ja, om dat ik 't ongeluk heb, slechts met één oog te zien, zoo —

GENERAAL.

't Is waar, gy hebt slechts één oog.

POSERT *hoest, en antwoordt door zyne schouders op te halen.*

GENERAAL.

Waar gebeurde dit verlies.

POSERT.

Te Spa — een malicieus mensch heeft zich vermeeten —

GENERAAL.

In Spa? zoo?

POSERT.

Zoude men hoogstdenzelven uit een *malhonnette* laster iets van my ingeblazen hebben? —

GENERAAL.

Wilt gy my eene beleefdheid bewyzen?

POSERT.

Ach God! uwe excellentie bepaale alles wat ik doen moet. Voor u zoude ik terstond hier myn bloed vergieten, dat 't — dat 't bynaer — (*Hoest*) ô God! —

GENERAAL.

— Ik heb een klein gezelschap by my, enkel goede vrienden — wees zoo goed — en houd nu voor ons eene bank op myne zaal.

POSERT.

Ach God! deeze eer is zeer groot; zeer groot. Maar — ik weet toch niet recht — of ik —

GENERAAL, *ernstig*.

Hoe? of gy?

POSERT.

Of ik myn weinigjen armoede voor zulk een heer durf bloot leggen.

GENERAAL.

De tafel is gereed. Gy hebt uwe kas by u —

POSERT.

Op uw bevel. — (*Hy droogt zyn voorhoofd af.*) Maar, zoo als gezegd is — ik weet niet — hoe ik — my daarin schikken zal. —

GENERAAL, *luid*.

Heer Adjudant!

AD-

ADJUDANT.

Uwe excellentie —

POSERT, *angstig.*

Heer generaal! Och, God! ik ben tot alles immers zoo bereid als gewillig. —

GENERAAL, *zeer koel tegen den heer van Posert.*

Dat hoop ik ook. (*Tegen den adjudant*) De jonge van Wallenfeld —

ADJUDANT, *vertrekt.*

POSERT.

Is die hier ook by de hand?

GENERAAL.

Hy behoort immers tot de bank. Hy zal hier uwe zaaken waarneemen — als voorheen in 't engelsche koffyhuys.

POSERT.

By zulk een klein gezelschap is dat noodloos.

GENERAAL.

Toch ja.

POSERT.

By zulk een — — een — ongemeen excellent gezelschap — geheel onnodig. Overhoops indien my eene gehoorzaame tegenwerping geoorloofd is, —

GENERAAL.

Neen! in 's duivels naam! heen!

POSERT.

Ik schik 'er my in, uwe excellentie.

VEERTIENDE TOONEEL.

VOORIGEN, BARON, ADJUDANT, *die terug gaat.*

BARON, *de oogen nederstaande.*

Uwe excellentie —

GENERAAL.

In hoe lang hebben wy malkander niet gesproken?

BARON, *zacht.*

't Is — nu — zes jaaren.

GENERAAL.

Hoe?

BARON.

Sederd zes jaaren!

GENERAAL.

Hm! (*Hy beschouwt hem*) Gy zyt veranderd.

BARON.

Toenmaals was ik —

GENERAAL, *rasch en luid.*

Daar is de heer van Pofert, dien gy kent.

BARON, *beantwoordt dit door eene buiging.*

GENERAAL.

Gy zult zoo goed weezen, uit hoofde uwer verbin-
nis met dien heer, uw *emploi* in zynen dienst aan de
bank waar te neemen, die hy terstond voor ons op
myne zaal zal houden.

BARON, *wanhoopende.*

Heer generaal!

POSERT.

Ja denk maar eens, heer baron, zoo begeert zyne excellentie het.

GENERAAL.

't Geen u openlyk in 't engelsche koffyhuis niet wanvoeglyk toefcheen, is toch ook wel in myne kamer voeglyk.

POSERT.

Ach liefste God! — Ja, ja! — Maar —

GENERAAL.

Dus — maak uwe tafel gereed, wy zullen u volgen. Tot weérziens, mynheeren.

BARON.

Ik verzoek, dat ik twee woorden alleen met den heer generaal moge spreken.

GENERAAL.

Gaa vooruit, heer kapitein van Posert! heeradjutant —

ADJUDANT, *treedt binnen.*

GENERAAL.

Luitenant van Baum brenge den heer kapitein op de zaal, en blyve by hem tot gezelschap.

POSERT.

Uwe excellentie! Hoogstdezelve is als een te genadig heer — als een waar menschenvriend bekend —

GENERAAL.

Derhalven heb ik u doen haalen, mynheer! gaa voort, heer kapitein, vooruit!

POSERT, *droogt zyn voorhoofd af, hoest en vertrekt met den adjudant.*

VVF.

VYFTIENDE TOONEEL.

BARON, GENERAAL, *daarna* ADJUDANT en
KAMERDIENAAR.

GENERAAL.

Kort, mynheer! want ik ben niet in den besten luim;
kort!

BARON.

Heer generaal, ik ben verloren.

GENERAAL.

't Kan zyn.

BARON, *hevig*.

Ik ben een mensch.

GENERAAL.

Dat hoop ik.

BARON.

Die eene ontëering niet wil overleeven! by God niet!

GENERAAL.

Hebt gy pistoolen by u?

BARON.

Neen. Maar wien 't leven tot last is, loope zich
tegen de naaste muur de hersfens in, indien hem andere
middelen ontbreken!

GENERAAL.

Gy hebt toch vrouw en zoon!

BARON.

Wie zoo ongelukkig was, dit schandlyk te kunnen
vergeeten, die sfafele niet schande op schande.

GENERAAL.

Gy zult nu dienst hebben; gaa.

BARON.

Neen, heer generaal, neen!

GENERAAL.

Wilt gy — dat in myne plaats de politie met u spreekte?

BARON, *na eenigen stryd.*

Zy mag my harder straffen, indien zy maar spoedig straffe.

GENERAAL.

Hebt gy gestudeerd?

BARON.

Neen.

GENERAAL.

In welke wetenschap hebt gy 't ver gebragt?

BARON.

Ik — (*Hy haalt de schouders op*) Ik — was helaas bestemd, de eenige erfgenaam van myn' oom te worden.

GENERAAL.

En nu zyt gy —

BARON.

Vader en — (*Hy bedekt zyn gezicht*) heer generaal, gy zyt een mensch, een edel mensch, de waereld eert u als zoodanig — wees 't ook omtrent my. Wees gestreng; breng my slechts uit 't gezicht der menigte. Onverschillig, waarheen — slechts daarheen waar ik vergeeten worde.

GENERAAL, *ernstig.*

Dat zal zich vinden. — gaa nu aan de bank. Heer adjudant!

ADJUDANT, *treedt binnen.*

BARON, *vol van wanhoop.*

Heer generaal!

GENERAAL, *gestreng.*

Gehoorzaam! — (*Tegen den adjudant.*) Gy vergezelle den heer van Wallenfild naër de zaal.

BARON.

Naër den dood! (*Hij vertrekt met den adjudant.*)

GENERAAL, *schelt.*

KAMERDIENAAR, *treedt binnen.*

GENERAAL.

Luister myne nicht in, dat zy zich by den geheimraad verontschuldige, en niet beneden in de zaal kome. Zeg dan aan den geheimraad en den baron Fernau, dat ik hen hier verwagte.

KAMERDIENAAR, *vertrekt.*

Z E S T I E N D E T O O N E E L.

GENERAAL, RECTOR.

RECTOR.

Uwe excellentie, ik was by den advokaat. Dat is bezorgd. Maar wat wordt 'er nu hier van den jongen baron? De angst over hem laat myne geene rust.

GENERAAL.

Blyf beneden. Vraag naer myn secretaris, ik heb u naderhand nog nodig.

RECTOR.

Ik heb 't met den jongen heer zoo wél gemeend, ik ben zoo eerlyk hier gekomen —

GENERAAL.

Dit beloone u de hemel.

RECTOR.

Nu is hy toch nog hier in hechnis. Zoude ik hem dan in zyn ongeluk gebragt hebben?

GENERAAL.

Indien hy 't verdiene — ja.

RECTOR.

Hy heeft toch myn zoon gered. — Ik ben in eene rechte ziel-angst.

GEHEIMRAAD, *kocmt.*

GENERAAL.

Gaa by myn' secretaris. Tot weérziens!

RECTOR, *vertrekt.*

ZEVENTIENDE TOONEEL.

GENERAAL, GEHEIMRAAD, HOFRAAD.

GEHEIMRAAD.

De lieve comtesse is geïndisponeerd. Het doet my van harte leed —

GENERAAL.

Laat ons nogtans eene party maaken. Ik heb veel overlasts van uwen neef. Daarentegen zullen wy, indien 't God believe, een goeden avond doorbrengen.

GEHEIMRAAD.

Ik ben voorts niet meer gealtereerd.

HOFRAAD.

Die mensch is te slecht. Is hy weg?

GENERAAL.

Beloofst gy my, onze speelparty zoo te maaken, als ik dezelve schikke?

GEHEIMRAAD.

Met vermaak.

GENERAAL.

Geeft gy my uw kavaliers-parool 'er op — dat gy 't spel zoo aanneeme als ik 't schikke?

GEHEIMRAAD.

Kavaliers-parool.

GENERAAL.

Nu, dan zullen wy zien hoe wy den avond doorbrengen.

HOFRAAD.

Te genadig.

GENERAAL.

Neen, zeker, niet! niet te genadig. 't Zoude ook kwalyk geplaatst weezen. Laat ons gaan — (Hy vertrekt met den geheimraad; de hofraad volgt hun.)

AGT

AGTTIENDE TOONEEL.

Het tooneel verandert in een groote zaal met lusters en speeltafels; op den achtergrond staat eene Pharo-tafel met waschlichten. POSERT schikt zyne kas en de kaarten. BARON staat 'er by en slaat de armen over elkander, zonder op alles, wat gebeurt, acht te slaan. Naast hem staat de ADJUDANT. Luitenant VAN BAUM staat naast POSERT. Er zyn twee bedienden in de zaal.

ADJUDANT.

Is de inrichting zoo volgens uwen wensch, mynheer van Posert?

POSERT.

God ja! my is alles wel.

ADJUDANT.

Begeert gy de tafels anders geplaatst?

POSERT, draagt zyn voorhoofd af.

Een weinig meer naer vooren. — Daar tocht het; 't is zoo dicht by de deur.

LUITENANT, wenkt den bedienden de tafels en stoelen naer vooren te brengen. De bedienden doen dit.

POSERT, midlerwyl dat het geschiedt.

Eene zeer fraaije zaal.

ADJUDANT.

Zy is in een goeden smaak gebouwd.

POSERT, hoest.

Nobel! zeer goed. Speelt zyne excellentie dikwyls Pharo, mynheer van Wallenfeld?

L

BA-

BARON, *naër voren tredende.*

Ik weet het niet.

ADJUDANT.

Nooit!

POSERT.

Wat gy zegt! en heden juist wil dezelve —

ADJUDANT.

Heden schynt 't hem zeer interesfant.

POSERT.

Zonderling! (*Hy droogt zyn gezicht af*) Een glas water, myn vriend! (*Tegen den bedienden.*)

ADJUDANT.

Louis! limonade voor mynheer —

POSERT.

Ik verzoek water. (*Tegen den adjudant*) Zeg my toch eens (*Hy droogt zyn voorhoofd af*) is — is — hm — ja — dat heb ik straks al willen vraagen, is de heer generaal gehuwd?

ADJUDANT.

Hy is ridder van de Duitsche Order!

POSERT, *in gedachten.*

Van de Duitsche Order? — Hm! (*na eenig zwygen*) Met wie is hy gehuwd?

ADJUDANT.

Hy is ridder, zeide ik —

POSERT.

Ja zoo — ridder! zoo, zoo! Hm? zoo.

ADJUDANT.

Gy zyt verftrooid van gedachten, mynheer —

POSERT.

Iets, iets! (*Hy droogt zyn voorhoofd af*)

BARON, *tegen den adjudant, dien hy snel ter zyde trekt.*

Gy zyt jong, uw oog verraadt gevoel, uw geheele houding een menschlyk hart — laat my loopen.

ADJUDANT.

Ik gevoel met u — maar gy kent de pligten van mynen stand.

BARON.

Ja, ik kenne dezelve: Eer is uwe ziel. By uw gevoel en uwen stand bezweere ik u, zend my een geladen pistool.

ADJUDANT.

Wat denkt gy? —

BARON.

Dood! niets dan dood! om Godswil een geladen pistool! Deeze langzaame marteling verdrage ik niet.

POSERT, *d'e midlerwyl met den luitenant, dien hy een spel fcheen te wyzen, by de pharotafel was, tegen den bedienden.*

Nog een glas, manlief! Nu, heer baron, laat ons gaan zitten —

BARON.

Doe wat gy wilt!

POSERT.

Het hooge gezelschap zal weldra binnen treden?
Denkt gy niet?

ADJUDANT.

Ik hoor hen de gaandery langs koomen.

BARON.

o God!

BEDIENDE, *brengt water voor den heer Posert.*

POSERT, *drinkt.*

Kostlyk water! (*Hoest*) Kostlyk! Zoo waar als ik
leeve, (*Hoest*) als kristal!

NEGENTIENDE TOONEEL.

DE VOORIGEN, GENERAAL met den GEHEIM-
RAAD, en HOFRAAD.

GEHEIMRAAD, *de pharotafel ziende.*

Comment? — daar is immers — dat mensch —

GENERAAL.

Onverschillig! 't is myn gezelschap! Daarteboven —
ik heb uw woord van eer —

GEHEIMRAAD, *tegen den hofraad.*

Laat ons terstond' eene party piquet maaken. (*Hy gaat
naër eene zy-tafel*)

GENERAAL, *hem by de hand vattende.*

Ik heb u tot het pharo verzocht, heer geheimraad!
(*tegen Posert en den baron*) Nu, mynheeren!

POSERT, gaat zitten.

Uwe excellentie heeft 't genadigst zoo bevolen — (*Tegen den baron*) dus moet men — gehoorzaamen.

BARON, heeft in krampachtige beweging de hand aan de tafel geslagen; zonder zich met het verdere te bemoeijen als in den grond geworteld, strak op dezelve nedergezien, en zegt met eene doffe stem,

Gy begint.

GENERAAL, gaat aan de tafel zitten, en neemt kaarten.

HOFRAAD, staat tegen hem over aan zyne zyde en doet het zelve.

POSERT, tegen den geheimraad, die ontevreden met zyne snuifdoos speelt.

Belieft uwe genade?

GENERAAL, geeft den geheimraad kaarten.

Allons donc! Nu, mynheer van Posert —

POSERT, neemt af.

Zoo terstond. (*Allen hebben op de kaarten gezet*)
Sept et valet.

GEHEIMRAAD, heeft verloren, werpt zyn geld in de bank, en zet op eene andere kaart.

POSERT.

Roi et dix — Huit et cinq.

GEHEIMRAAD.

Dix a gagné! (Hy maakt zyn spel)

BARON, heeft zyn opgerolden zakdoek aan den mond.

POSERT.

*Neuf et dame!*GENERAAL, verliest, betaalt aan de bank,
en zet op nieuw.

POSERT.

Sept et as!

GEHEIMRAAD.

Sept a gagné!

POSERT, betaalt.

Neuf Louis?

GEHEIMRAAD.

Oui!

GENERAAL, geeft den adjudant een wenk.

ADJUDANT, vertrekt.

POSERT.

Quatre et roi.

GEHEIMRAAD.

Six et quatre.

GENERAAL, verliest en zet op nieuw.

POSERT.

Dame et valet. (Hy betaalt den hofraad)

TWINTIGSTE TOONEEL.

DE VOORIGEN, ADJUDANT, MAJOR, BARONES
en KAREL, treden zachtkens binnen.

POSERT.

Six et cinq.

GENERAAL.

Maar naderby! (*Tegen den heer Posert en den baron*)
Hoe meer speelers, zoo veel te beter voor de bank.
(*Tot de binnenkoomenden,.*) Koomt maar hier by ons!

BARON, *ziet op en roept willekeurig uit.*

Maria!

GENERAAL.

Neem plaats, barones!

ADJUDANT, *krygt een stoel voor haar, zet dien
naast den generaal, maar niet aan de tafel.*

GEHEIMRAAD, *half zacht, tegen den generaal.*

Ik heb haar immers niet erkend!

GENERAAL.

Maar ik. En — kavaliers parool, heer geheimraad! —
Vol gehouden, mynheer Fernau! (*Tegen den heer
Posert*) Verder, mynheer! (*Tegen den baron*) Het ge-
zelschap wordt grooter; let op, croupier!

BARON.

Uwe excellentie! ik bezweere u —

GENERAAL.

Wat gaan uwe gasten de bank aan? Wat gaat den
bankier de waereld aan? De bank is zyne ziel, eer

en zaligheid — Verder dus; niet waar, mynheer van Posert?

POSERT.

Indien — indien — (*Hoest*)

GENERAAL, *tegen de barones.*

Daar, myne genadige vrouw, koom. plaats u hier by my. 't Geldt uw laatst geluk! — Heer major — neem eene kaart — en gy, kleene! beproef uw heil! Koom hier, koom hier by my.

BARONES, *leidt hem by den generaal, gaat zitten en bedekt het gezicht met den zakdoek.*

GENERAAL.

Hebt gy geld, kleene?

KAREL.

Vader heeft my wat gegeven.

GENERAAL.

Nu, wy zullen zien, wat uw vader voor u kan doen. Geef my al uw geld, (*Hy neemt eene kaart*) zet dat geld hierop — hier, op deeze kaart, (*Hy bestuurt zyne hand, en zet den daalder, dien't kind in de hand heeft, op de kaart*) Die kaart behoort aan uw vader.

KAREL.

Wilt gy myn geld weerom hebben, vader?

BARON.

Heer generaal!

GENERAAL.

'Er zyn meer daalders op die tafel, die u hebben toebehoord, lieve jongen! (*Hevig tegen den heer Posert*)
Gaa voort!

POSERT, ernstig.

Deux et trois!

GENERAAL.

Gewonnen! Bravo mynheer van Posert! gewonnen lieve kleene! — Nu 't geldt! Gy zult uw geluk en heil eens pousfeeren. (*Hy buigt een paroli in de kaart van Karel*)

POSERT.

Huit et dame! (*Hy betaalt den geheimraad, die niet wederzet*)

GEHEIMRAAD.

Trois et sept.

GENERAAL.

Verloren, arme jongen!

KAREL.

Neemt gy my myn geld weder af, vader?

BARON, *ontsnapt eene uitroeping der diepste smart.*

GENERAAL.

Hebt gy niets meer? Arme speeler! — Doe zoo als uw vader. Heeft hy geen geld meer, dan zet hy zichzelf, en vrouw en kind, en eer en leven. (*Hy tilt 't kind op de tafel*) De vader is reeds verloren, ik zet den zoon! Neem af! — 't Geldt eene ziel — wie zal winnen?

BARON, *springt 'er naer toe, trekt het kind**in zyne armen.*

Karel! barmhartigheid, heer generaal! Dat gaat menschlyke kracht te boven; — ik houde 't niet uit.

POSERT, *staat op.*

GENERAAL, *treedt van de tafel af, de geheimraad en Fernau ook.*

Vrouw — moeder — vader — de schors om zyn hart is gebarsten — treedt tot hem. Laat ons zien, wat hy doen wil, om u weder te gewinnen en zich zelven.

BARON, *zet het kind neder.*

Waar zal ik heenen? wie red my van myzelven? van 't gevoel, dat my verplet! dit afgrysyk gevoel!

BARONES, *gaat naër hem toe.*

Dit gevoel is de deugd, die nooit geheel van u geweeken was. In deezen angst, in deeze traanen beweert zy haare magt. Deeze te nietwording van geheel uw bedryf is uwe voorspraak by my, by de waereld, by uw zelven. Daar van hoop ik terugkeering! Dit gevoel roep ik nu op, schenk uw' zoon een' vader weder.

BARON.

Ik ben immer een vloek voor u en hem? Wat kan u door my geworden, dan schande en gebrek? Laat my! laat my gaan! Treedt terug! slechts eene voldoening kan ik u geeven — mynen dood. Laat my van hier vertrekken, om Gods wille! laat my gaan.

MAJOR, *vat hem op.*

Leef in daaden! dan geeft gy voldoening!

BARONES.

Ik neem u, zoo als gy nu zyt, en bouwe alles op dit oogenblik.

BARON.

Maria! — vader! — Karel! — kunt gy op my nog hoopen? kunt gy my vergeeven? Neen, neen!

GENERAAL, *met kracht.*

't Is genoeg! — Mevrouw van Wallenfeld — hoop en vergiffenis!

BARONES, *welke hem in haare armen sluit.*

Een en ander in de omhelzing uwer vrouw, die u nimmer verlaten heeft.

GENERAAL.

Mynheer van Posert — deeze band is vereenigd. Den band met u verscheur ik in den naam der eer en der deugd.

POSERT.

Uwe excellentie —

GENERAAL.

De Duitsche ridders waren van oudsher verplicht tegen roovers te oorlogen. Nu dan — oorlog aan u, rover van den Duitschen man! — Heer adjudant! hier zyn de papieren tegen hem. Nu voort met hem! zoo als ik bevolen heb, sterk en kort!

POSERT.

Uwe, uwe —

GENERAAL.

Voort. (*Adjudant en Posert vertrekken.*)

GEHEIMRAAD.

Ik moet zeggen — wat wilde ik ook zeggen?

MAJOR.

Uwe excellentie handelt zeer edelmoedig.

GENERAAL.

Uw schoonzoon is ontroerd: dat heeft de magt der natuur te weeg gebragt; — maar hy is arm, arm door dwaasheid en ongeluk. Wat is 'er nu te doen? Hy moet leeven. Waarvan zal hy leeven? — Wie geeft hem om van te leeven? — — Geen andwoord? Jong mensch, uw grootste schuldenaar is insolvent geworden, ik beklaag u.

BARON.

My is niemand schuldig —

GENERAAL.

Uw oom is uw schuldenaar; door rykdom heeft hy u verwaarloosd: mag hy u dus wel in wanhoop laten versmachten?

GEHEIMRAAD.

Verwaarloosd? Ik heb hem alle *maitres* en eene educatie gegeven —

GENERAAL.

Hadt gy hem, in plaatze van die ridderlyke opvoeding, eene menschlyke opvoeding gegeven, dan had hy nu u noch my nodig. (*Tegen den hofraad*) En gy? waarom hebt gy schuldenaaren en politie tegen hem opgehitst? Dat moet vóór de verloving met myne nicht eerst duidlyk blyken, anders vervalt dezelve.

HOFRAAD.

Ik? Ik zoude iets —

EEN-

EEN-EN-TWINTIGSTE TOONEEL.

VOORIGEN, ADJUDANT.

ADJUDANT.

Hy bekent, dat hy niet mynheer van Posert, maar een galanteriekramer uit Ulm is, en Mosel heet.

GENERAAL.

Hy moet den predikants-zoon zyn geld restitueeren, dan wordt zyn boël hem achter na gezonden. Binnen twee uren moet hy de poort uit weezen, anders laat ik hem op dezelve zetten.

ADJUDANT, *vertrekt.*

GEHEIMRAAD, *in 't heengaan.*

Goeden nacht, uwe excellentie.

HOFRAAD, *volgt hem.*

GENERAAL.

Een eerlyk schoolhouder heeft u gered; (*Tegen den baron*) en gy hebt zynen zoon gered. 'Er is dus nog gevoel van deugd by u, en ik zal in Gods naam daarop bouwen met voorzorg en — met geld, daar de anderen niet willen.

BARON.

Mensch — held — vader — myn engel! (*Hy werpt zich aan zyne voeten*) Hier, Karel! (*Hy trekt het kind tot zich*) omvat zyne knieën met uwe handen, — deeze dank eener schuldlooze ziel, eener geredde nakomelingschap zy de belooning voor den menschenvriend!

GENERAAL, *die zich afwendde, om eene traan
onbemerkt af te wischen.*)

Zoo niet! (*Hy heft hem op*) Staa op, slaa op, jong
mensch! Ik heb een klein goed, dertig mylen van hier,
tusfchen bergen, klippen en bosch-ftroomen. Het geeft
matig voordeel, wanneer 't nyverig behandeld worde;
maar men kan 'er van leeven: dit zal het knaapjen
toebehooren. Leer ginds arbeiden; ginds betere gy u.
Doet gy't niet, en weenen schoonvader en vrouw verder
over u, dan wordt gy gefcheiden, en koomt voor uw
leven-lang op de vesting. Ik geef u daarop myn woord
van eer!

BARON,

Myn weldoener!

BARONES,

} *kusfchen zyne handen.*

Myn redder!

GENERAAL.

Gaa by uw vader, zeg hem dank! Van alles wat nu
aan u geschiedt, heeft hy reeds vóór veertig jaaren de
klinkende waarde als voorschot gegeven.

BARON en BARONES, *omhelzen den major.*

Vader!

MAJOR, *aangedaan en met luide vreugde.*

Man! — kinderen! — ô God! —

GENERAAL.

Zyt gy te vreden, kameraad? — Nu dan — (*Hy snelt
in zynen arm, en zegt met luide verrukking*) Revange
Praag!

20 2 116
2 3 3
6 9 4

